

3. Çalışma Paketi

Çeşitliliğe sahip sınıflarda öğrencileri destekleyen ve motive eden performans değerlendirme araçları

ORTAKLAR:

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "СВЕТИ СВЕТИ КИРИЛ И МЕТОДИЙ"

5882, с. Търнене, ул. "Иван Мунюв" № 2, ☎ 063573/220, ✉ tarnene_school@abv.bg

Dilsel ve Kültürel Çeşitliliğe Sahip Sınıflarda Proje Tabanlı Dil Öğretimi (PTDÖ) alanında Kapsayıcı Performans Değerlendirmeye Yönelik Metodolojik Çerçeve

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. Bu yayında yer alan görüş ve ifadeler yalnızca yazar(lar)a aittir ve Avrupa Birliği'nin veya Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı'nın (EACEA) resmi görüşlerini yansıtmak zorunda değildir. Avrupa Birliği ve EACEA, bu görüşlerden sorumlu tutulamaz.

Dilsel ve Kültürel Çeşitliliğe Sahip Sınıflarda Proje Tabanlı Dil Öğretimi (PTDÖ) alanında Kapsayıcı Performans Değerlendirmeye Yönelik Metodolojik Çerçeve	2
1. Bölüm: Giriş	8
1.1 Çerçevenin Kapsamı	8
1.2 PTDÖ ve Geriye Doğru Tasarımda Değerlendirme: Ürünün ve Etkili Değerlendirmenin Önemi	9
2. Bölüm: Öğrenme Çıktılarıyla Uyumlanma	11
2.1 Kültürel olarak duyarlı bir değerlendirme yaklaşımında net öğrenme çıktılarının tanımlanması	11
2.2 Değerlendirmelerin Öğrenme Çıktılarıyla Eşleştirilmesi	14
2.3 Görevler ile Hedefler Arasında Tutarlılığın Sağlanması	14
3. Bölüm: Bilişsel Süreçler ve Bloom Taksonomisi	16
3.1 Bloom'un Yenilenmiş Taksonomisine Genel Bakış	16
3.2 Bloom Taksonomisinin Dil Projelerine Uygulanması	17
3.3 Üst Düzey Düşünmenin Aşamalı Olarak Desteklenmesi (Scaffolding)	17
4. Bölüm: Sosyal ve Kişilerarası Becerilerin Değerlendirilmesi	18
4.1 Dil Projelerinde İş Birliği	18
4.2 İletişim ve Ekip Dinamikleri	19
4.3 Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesine Yönelik Araçlar	20
5. Bölüm: Öğrenme Sürecinde Biçimlendirici Değerlendirme	22
5.1 Süreç Boyunca Değerlendirme Stratejileri	22
5.2 Dile Duyarlı Gözlem Yoluyla Öğrenci Gelişiminin İzlenmesi	23
5.3 Yönergeyi Şekillendirmek İçin Biçimlendirici Değerlendirmeyi Kullanmak	24
6. Bölüm: Nihai Ürünün Performans Değerlendirmesi	25
6.1 Proje Çıktılarının Değerlendirilmesine Yönelik Ölçütler	25
6.2 Esnek Performans Türleri Yoluyla Anlamlı Sonuç Değerlendirme Görevlerinin Tasarlanması	26
	3

Teach with Purpose! Çeşitliliğe Sahip Sınıflar İçin Proje Tabanlı Dil Öğretiminde Geriye Doğru Tasarım ve Performans Değerlendirme

6.3 Sonuç Değerlendirmesinde Geçerlilik ve Güvenirlik	27
7. Bölüm: Geri Bildirim ve Yansıtma	28
7.1 Etkili Geri Bildirimin Temel İlkeleri	28
7. Yapıcı Öğretmen Geri Bildiriminin Kolaylaştırılması	29
7.3 Öğrenci Yansıtmasının Teşvik Edilmesi	29
8. Bölüm: Öz-Değerlendirme ve Üstbilmiş (Metabilmiş)	31
8.1 Öğrenen Özerkliğinin Desteklenmesi	31
8.2 Öz-Değerlendirme için Araçlar ve Yönlendirici İfadeler	31
8.3 Öğrenme Üzerine Eleştirel Düşünmenin Teşvik Edilmesi	32
9. Bölüm: Akran Geri Bildirimi	33
9.1 Akran Değerlendirme Etkinliklerinin Yapılandırılması	33
9.2 Nitelikli Geri Bildirim için Öğrencilerin Eğitilmesi	34
9.3 Dil Gelişiminde Akran Geri Bildirimi	35
10. Bölüm: Rubrikler ve Değerlendirme Araçları	36
10.1 Analitik ve Bütüncül Rubriklerin Tasarlanması	36
10.2 Rubriklerin Öğrenme Çıktılarıyla Uyumlandırılması: Eşitlik Güvenceleri	37
10.3 Süreç ve Ürün için Rubrikler	38
11. Bölüm: Portfolyo Tabanlı Değerlendirme	39
11.1 Dil Öğrenimi ve Öğrenen Kimliğinde Portfolyoların Rolü	39
11.2 Portfolyo Türleri: Öğrenme, Sunum (Showcase), Değerlendirme	41
11.3 Portfolyoların Proje Çalışmaları ve Ev Deneyimleri ile Bütünleştirilmesi	42
12. Bölüm: Örnekler (Exemplars) ve Değerlendirme Standartları	44
12.1 Beklentileri Netleştirmede Örneklerin Kullanımı	44
12.2 Ölçütlerin Öğrencilerle Birlikte Oluşturulması (Co-construction)	45
12.3 Şeffaflık ve Motivasyonun Artırılması	45
13. Bölüm: Değerlendirmenin Uygulanmasına Yönelik Süreç Rehberi	47
13.1 Öğretmenler için Adım Adım Uygulama Rehberi	47
	4

13.2 Zaman ve Kaynak Yönetimi	48
13.3 Yaygın Hatalar ve Çözüm Önerileri	49
14. Bölüm: Değerlendirme ve Avrupa Ortak Dil Referans Çerçevesi (CEFR)	51
14.1 CEFR Düzeylerine Giriş	51
14.2 Dil Projelerinin CEFR Tanımlayıcıları ile Eşleştirilmesi	52
14.3 QCER (CEFR) Rehberleri ile Uyumlu Değerlendirme	52
15. Bölüm: Sonuç	53
15.1 Değerlendirme Uygulamalarının Bütüncül Olarak Ele Alınması	53
15.2 Eğitimciler için Öneriler	54
Eğitimciler ayrıca kendi ölçme-değerlendirme okuryazarlıkları üzerine düşünmeli; uygulamada tutarlılık ve yenilik sağlamak için iş birliğine dayalı ortak değerlendirme (moderation), sürekli mesleki gelişim ve meslektaşlarla diyalog kurma yollarını değerlendirmelidir.	54
15.3 Proje Tabanlı Öğrenmede (PTÖ) Değerlendirmenin Geleceği	54
Ekler	56
Ek A: Örnek Rubrikler	56
A.1 Sözlü Sunum Rubriği (8–9 Yaş)	56
A.2 Grup İşbirliği Rubriği (7–9 Yaş)	57
A.3 Nihai Proje Rubriği (Bütüncül – 8–9 Yaş)	57
A.4 Grup Sunumu Rubriği (Öğrenciler için Basitleştirilmiş)	57
A.5 Yedi Yaş için Basitleştirilmiş Rubrik (Görselsiz Versiyon – Sınıf Tartışması İçin)	58
A.6 Betimleyici Değerlendirme Rubriği	59
Ek B: Portfolyo Şablonları	60
B.1 Portfolyo Kapak Sayfası Şablonu	60
B.2 Portfolyo İçindekiler Tablosu (Öğretmen ve Öğrenciler için Düzenlenebilir)	60
B.3 Bütünleşik Öğrenme Portfolyosu Şablonu (8–9 Yaş)	61
B.4 Doldurulmuş Örnek Şablon (Öğrenci Örneği)	62
B.5 Öğretmen Portfolyo Kontrol Listesi	63
Ek C: Geri Bildirim Formları	64
	5

C.1 Akran Geri Bildirim Formları – Grup Poster Sunumu	64
C.2 Öz-Değerlendirme Geri Bildirim Formu	64
Ek D: Öz-Değerlendirme Kontrol Listesi	66
D.1 Dil Projesi için Öz-Değerlendirme Kontrol Listesi (Poster veya Sunum)	66
D.2 Dil Becerileri için Öz-Değerlendirme Kontrol Listesi (Konuşma ve Dinleme)	67
D.3 Akran Geri Bildirimi Kontrol Listesi (Geri Bildirim Sonrası Öz-Yansıtma İçin)	68
D.4 İlkokul Öğrencileri için Basit Yansıtma Soruları	69
Ek E: Ekran Geri Bildirimi Rehberi	69
E.1 Akran Geri Bildirimine Giriş	69
E.2 Akran Geri Bildiriminin Temel İlkeleri	69
E.3 Geri Bildirim Adımları	70
E.4 Akran Geri Bildirim Formu	70
E.5 Akran Geri Bildirimi için Örnek Cümle Başlangıçları	71
E.6 Öğretmenler için Akran Geri Bildirimi Rehberi	71
Ek F: Ek Kaynaklar	72
F.1 PTDÖ için Önerilen Dijital Araçlar	72
F.2 PTDÖ’yü Sınıfta Uygulamak için Stratejiler	73
F.3 İleri Okuma için Kitap ve Makaleler	73
F.4 İlkokul Sınıflarında PTDÖ için Ek Öğretim İpuçları	74
Ek G: Proje Örnekleri	76
G.1 ‘Come and Play with Us’ Projesi Örneği	76
G.2 Okuma Materyali	79
G.3: Röportaj Kontrol Listesi	80
G.4: Oyunu Açıklamak	81
G.5: Poster Oyun Açıklaması Örnekleri	82
G.6: Öz-değerlendirme kontrol listesi	85
G.7: Ürün Değerlendirmesi: “Oyun Posteri” ve “Sözlü Oyun Sunumu”	86
	6

1. Bölüm: Giriş

1.1 Çerçevenin Kapsamı

Proje tabanlı öğrenmenin (PTÖ) dil eğitimine entegrasyonu, **otantik dil kullanımı**, **öğrenen özerkliği** ve **disiplinlerarası öğrenmeyi** desteklemek açısından giderek daha etkili bir yaklaşım hâline gelmiştir. Proje Tabanlı Dil Öğrenimi (PTDÖ), dil edinimini anlamlı ve gerçek yaşam bağlamları içine yerleştirerek öğrencilerin araştırma, iş birliği ve yaratıcı üretim yoluyla içerikle etkileşime girmelerini teşvik eder.

PBL'in temel ilkelerini (otantik görevler, öğrenci ajansı, sorgulama, iş birliği ve nihai ürün) paylaşmakla birlikte; amaç, tasarım, değerlendirme ve dilin rolü açısından farklılık gösterir. PTDÖ'nün temel amacı, PBL'den farklı olarak, **iletimsel yeterlidir**. Bu bağlamda dil, hem bir araç hem de bir amaçtır ve iletişim fırsatlarını artıracak şekilde kullanımı bilinçli olarak planlanır.

Dilsel açıdan çeşitlilik gösteren sınıflarda değerlendirme, **kültürel olarak duyarlı değerlendirme (CRA)** yaklaşımını temel bir unsur olarak ele almalıdır. CRA, öğrencilerin kültürel geçmişlerini, dillerini ve yaşam deneyimlerini öğrenmeyi ortaya koymak için birer kaynak olarak bilinçli şekilde tanıyan, değer veren ve kullanan değerlendirme uygulamalarını ifade eder. Bu projede CRA, ek bir unsur değil; öğrenmenin nasıl ortaya konduğunu, nasıl yorumlandığını ve nasıl doğrulandığını belirleyen temel bir ilkedir.

Öğrencileri yalnızca standartlaştırılmış ya da tek dilli ölçütlerle değerlendirmek yerine, CRA; değerlendirme görevlerinin, ölçütlerin ve yorumların kültürel ve dilsel çeşitliliğe sahip farklı bilgi üretme, iletişim kurma ve anlam oluşturma biçimleriyle uyumlu olmasını sağlar. Böylece kapsayıcı ve eşitlikçi bir bakış açısı benimsenir.

Proje tabanlı dil öğrenimi (PTDÖ) ve performans değerlendirme (PD), özellikle CRA odağında ele alındığında, aşağıdaki nedenlerle kapsayıcı değerlendirme için doğal bir zemin sunar: gerçek bağlamlara dayanan otantik görevler, çoklu ifade biçimleri (sözlü, yazılı, görsel, çok modlu),

değerlendirme sürecinde dil geçişliliğinin (translanguaging) teşvik edilmesi ve meşrulaştırılması; tek bir değerlendirme etkinliği yerine öğrenmenin zaman içindeki gelişiminin sergilenmesi.

PTDÖ (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) ve PD (Performans Değerlendirmesi) kültürel açıdan duyarlı bir bakış açısıyla uygulandığında, kapsayıcılık sadece beyan edilmekle kalmaz, aynı zamanda işlevsel hale getirilir; bu da öğrencilerin başarılarını kendi dilsel dağarcıkları ve kültürel pratikleriyle tutarlı yollarla göstermelerine olanak tanır. Bu entegrasyon, akademik titizliğin korunmasını ve erişimin genişletilmesini sağlar.

Bu çerçeve; ilkökul öğretmenlerine, dil öğretmenlerine ve öğretmen eğitimcilerine, okul ortamlarındaki PBL bağlamında dil öğrenimini değerlendirmek için pratik ve araştırmaya dayalı bir rehber sunmaktadır. Biçimlendirici ve düzey belirleyici stratejilere özel bir odaklanma ile kapsayıcılığı, öğrenci katılımını ve müfredat uyumunu teşvik eden değerlendirme uygulamalarını ana hatlarıyla belirler. Ayrıca, değerlendirmenin öğrenme çıktıları ve bilişsel süreçlerle uyumlu hale getirilmesinin, sosyal ve kişilerarası becerilerin sürece dahil edilmesinin ve rubrikler (dereceli puanlama anahtarları), portfolyolar ile akran/öz değerlendirme gibi araçların kullanılmasının önemini vurgular. Bu çerçeve, "geriye dönük tasarım" (backward design) ilkelerine dayanmakta olup eğitimcilerin; hedeflenen öğrenme çıktıları ve Avrupa Ortak Dil Referans Çerçevesi (CEFR)¹ tarafından tanımlanan yetkinlikleri yansıtan değerlendirme görevleri planlamalarına destek olur.

1.2 PTDÖ ve Geriye Doğru Tasarımda Değerlendirme: Ürünün ve Etkili Değerlendirmenin Önemi

Geriye doğru tasarım, sonu (hedefi düşünerek başlayan bir müfredat planlama yaklaşımıdır; istenen öğrenme çıktılarından yola çıkar ve öğretim yöntemleri ile değerlendirme görevlerini geliştirmek için geriye doğru planlama yapmayı esas alır (Wiggins & McTighe, 2005)². PTDÖ bağlamında geriye doğru tasarım, final projesinin sadece ilgi çekici ve anlamlı olmasını değil, aynı zamanda dilsel ve bilişsel gelişim hedefleriyle de uyumlu olmasını sağlar. Değerlendirme bu modelde merkezi bir rol oynar; hem öğretim süreci için bir rehber hem de öğrenci öğreniminin bir ölçütü olarak işlev görür.

1

²Daha fazla bilgi için lütfen "Teach with Purpose!" projesi için hazırlanan "Proje Tabanlı Dil Öğreniminde (PTDÖ) Geriye Doğru Tasarım (BD) Yöntemi Yol Haritası" başlıklı belgedeki "Geriye Doğru Tasarım Yoluyla Planlama Metodolojisi" başlıklı bölüme başvurunuz.

Proje Tabanlı Dil Öğrenimi'nde (PTDÖ) nihai ürün esastır; çünkü dil kullanımını gerçek bir iletişim aracı olarak meşrulaştırır, dili bir "alıştırma" olmaktan çıkarıp bir "performansa" dönüştürür, süreç-amaç-değerlendirme arasında bağ kurar ve öğrenmeyi otantik bir söyleme dayandırır. İletişimsel bir nihai ürün olmaksızın, bir proje dil öğrenimi odaklı olmaktan ziyade sadece aktivite temelli bir hal alma riski taşır. Kamusal veya yarı-kamusal bir "ürünün" varlığı, öğrenci katılımını ve sorumluluk bilincini artırır; odağı "bir alıştırma yapmaktan", "anlamalı bir şey söylemeye" kaydırır ve dil edinimini teşvik eder. Öğrenciler dili öğretmeni memnun etmek için değil, başkaları tarafından anlaşılmaq için gözden geçirir, pratik yapar ve geliştirirler. Şunu vurgulamakta fayda vardır ki; PTDÖ'de nihai ürünün değeri dilbilgisel mükemmeliyette değildir. Aksine ürün, iletişim kurmaya yönelik anlamalı bir girişimi temsil eder: hatalar beklenen bir durumdur; temel ölçüt iletişimsel başarıdır.

Her halükarda, etkili bir ölçme-değerlendirmenin sadece nihai ürünü değerlendirmenin ötesine geçmesi gerektiği unutulmamalıdır. Değerlendirme; iş birliği, araştırma, eleştirel düşünme ve dil gelişimi de dahil olmak üzere öğrenme sürecinin derinliğini ve kapsamını yakalamalıdır. Bu durum, sadece sonuç odaklı (summative) geleneksel değerlendirmelerden, biçimlendirici (formative) stratejileri de içeren daha dengeli bir yaklaşıma geçişi gerektirir. Süreç odaklı geri bildirim ve yansıtmayı içeren biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerin güçlü yönlerini ve geliştirilmesi gereken alanları belirlemelerine destek olarak üstbilişsel (metacognition) becerileri ve öğrenen özerkliğini geliştirir (Black & Wiliam, 2009).

Dahası, PTDÖ'de değerlendirme kapsayıcı, şeffaf ve gelişimsel açıdan uygun olmalıdır. Küçük yaştaki öğrenciler; başarı kriterlerini anlamalarına ve kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenmelerine yardımcı olan görsel desteklerden, örneklerden (exemplars) ve iskele kurulmuş (scaffolded) araçlardan yararlanırlar (Heritage, 2010). Akran ve öz değerlendirme stratejileri de sosyal öğrenmeyi pekiştirmede ve öğrencilerin hem kendi çalışmalarını hem de başkalarınınkini değerlendirme kapasitelerini oluşturmada kilit rol oynar.

Özetle, PTDÖ'de değerlendirme stratejik olarak planlanmalı, öğrenme süreci boyunca entegre edilmeli ve hem dil edinimini hem de 21. yüzyıl becerilerini teşvik edecek şekilde tasarlanmalıdır. En önemlisi, bu tür değerlendirme uygulamaları; ürün değerlendirmesi, müfredat hedefleri ve

eğitim sisteminin resmi gereklilikleri arasında bir uyum sağlamalıdır; böylece proje, zorunlu standartlarla rekabet etmek yerine onları tamamlar hale gelir. Takip eden bölümler, iletişimsel görevlerin özgünlüğüne zarar vermeden, projeye dayalı öğrenme kanıtlarının ulusal müfredatlarla ve geniş ölçekli dil değerlendirme gereklilikleriyle nasıl sistematik olarak uyumlu hale getirilebileceğini gösteren, PBL uygulamasına yönelik kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Ek olarak bu çerçeve; proje sürecine yerleştirilmiş biçimlendirici değerlendirme ile nihai ürün ve performansların sonuç odaklı değerlendirmesini birleştiren dengeli bir model sunarak, hem öğrenme için sürekli destek hem de resmi değerlendirme yapıları dahilinde hesap verebilirlik sağlar. Bu araçlar ve örnekler birlikte, “öğrenme hedeflerine ulaşmayı” amaçlamaktadır.

2. Bölüm: Öğrenme Çıktılarıyla Uyumlanma

2.1 Kültürel olarak duyarlı bir değerlendirme yaklaşımında net öğrenme çıktılarının tanımlanması

Net, ölçülebilir ve gelişimsel olarak uygun öğrenme çıktılarının tanımlanması, Proje Tabanlı Dil Öğrenimi’nde (PTDÖ) etkili ölçme-değerlendirme süreçlerinin temel taşıdır. **Bir Kültürel Açıdan Duyarlı Ölçme-Değerlendirme (CRA) çerçevesi dahilinde, öğrenme çıktıları öğretimi yönlendirmekten daha fazlasını yapar: dilsel ve kültürel açıdan çeşitlilik gösteren sınıflarda katılım ve değerlendirme için adil koşullar oluştururlar.** Çıktılar, neyin öğrenme kanıtı sayılacağını netleştirirken; öğrencilerin çeşitli dilsel repertuarlarının ve kültürel deneyimlerinin, başarıyı göstermek için meşru kaynaklar olarak tanınmasını sağlar.

PTDÖ’de öğrenme çıktıları; iletişimsel dil yetkinliklerinin, bilişsel gelişimin, iş birliğinin ve yaratıcılığın dengeli bir entegrasyonunu yansıtmalıdır (Avrupa Konseyi, 2020). Aynı zamanda **CRA**, bu çıktıların, özellikle okul dilinde henüz yeterlilik geliştirmekte olan öğrenenler için başarıya giden birden fazla yola izin verecek kadar esnek bir şekilde çerçevenmesini gerektirir.

Örneğin, dilsel çıktılar öğrencilerin şunları yapabilmesini öngörebilir:

- tanıdık kişileri veya yerleri basit ve birbiriyle bağlantılı cümleler kullanarak betimlemek;
- temel betimleyici kelime dağarcığını kullanmak;

- anlamı aktarmak için şimdiki zamanı (present tense) kullanmak.

Bilişsel çıktılar ise şu becerileri içerebilir:

- fikirleri belirli bir kitleye etkili bir şekilde aktarmak amacıyla bilgiyi seçmek, düzenlemek ve önceliklendirmek.

Bu çıktılar hep birlikte, değerlendirmenin tek başına izole edilmiş bir dil doğruluğundan ziyade, anlamlı iletişime ve bilişsel katılıma odaklanacağına sinyalini verir.

Bu çıktılar, öğrencilerin akranlarından veya ailelerinden oluşan bir kitle için yerel bir yeri (örneğin bir park, okulları veya ilgi çekici bir yer) tanıtan bir poster veya kısa video oluşturmak üzere küçük gruplar halinde çalıştığı bir **PTDÖ** etkinliği aracılığıyla uygulamaya konulabilir. Aile ve topluluk kitlelerini sürece dahil etmek, görevin özgünlüğünü güçlendirir ve ölçme-değerlendirmeyi öğrenenlerin gerçek sosyokültürel bağamlarına yerleştirir; ki bu, kültürel açıdan duyarlı ölçme-değerlendirmenin temel bir ilkesidir.

Proje boyunca öğrenciler fikir fırtınası yapar, hangi bilgilerin temel olduğuna karar verir, basit bir yapı (örneğin giriş, ana özellikler, sonuç) kullanarak içeriği planlar ve iş birliği içinde metin taslakları veya senaryolar oluşturup bunları gözden geçirirler. Ölçme-değerlendirme; iletişimin netliğine ve etkililiğine, betimleyici dilin ve zamanların uygun kullanımına ve bilginin düzenlenmesine odaklanır. Dil öğrenimi, bağlam içindeki amaçlı kullanım yoluyla kanıtlanırken; bilişsel gelişim ise öğrencilerin seçimlerinde, önceliklendirmelerinde ve içeriği yapılandırmalarında görünür hale gelir.

Bir **CRA** perspektifi dahilinde, ölçme-değerlendirme aynı zamanda öğrenenlerin anlam oluşturmayı desteklemek için kısmi dil yetkinliğinden, dolayım (mediation) stratejilerinden ve diller arası geçiş (translanguaging) uygulamalarından yararlanabileceğini de kabul eder. Öğrenciler iletişimsel sürecin bir parçası olarak jestleri, görselleri, çizimleri, ana dil kaynaklarını veya akran desteğini kullanabilirler. Bu uygulamalar telafi edici stratejiler olarak değil, CEFR dolayım ilkeleriyle uyumlu olarak, gelişen çok dillilik yetkinliğinin meşru kanıtları olarak değerlendirilir.

Özellikle ilkökul öğrencileri için öğrenme çıktıları, anlamayı garanti altına almak adına basit, erişilebilir bir dille ifade edilmeli; görseller, jestler, gerçek nesnelere veya somut örneklerle desteklenmelidir. Çıktılar, öğrencilerin günlük deneyimlerine, rutinlerine ve kültürel bilgilerine bağlandığında en yüksek etkiyi gösterir. Örneğin, soyut bir dilsel hedef, çocuk dostu terimlerle şu şekilde yeniden yapılandırılabilir:

“Kısa cümleler kullanarak tanıdığım insanları tarif edebilir ve her gün ne yaptıklarını anlatabilirim.”

Bu formülasyon; insanları ve günlük aktiviteleri temsil eden simgelerle, örnek cümle kalıplarıyla ve öğrencilerin fikirlerini sözlü veya iş birliği içinde (ilk planlama aşamasında ana dillerini de içerecek şekilde) prova etme fırsatlarıyla desteklenebilir. Bu tür uygulamalar; anlama ve ifade becerisinin dilsel bir izolasyonla değil, etkileşim ve destek yoluyla geliştiğini pekiştirir.

Metodolojik bir bakış açısıyla, gelişimsel uygunluğu, şeffaflığı ve ilerlemeyi sağlamak için öğrenme çıktıları CEFR (Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı) betimleyicileriyle sıkı bir şekilde uyumlu kalmalıdır. İlkokulun ilk yıllarında bu durum genellikle Pre-A1, A1 ve A2 seviyelerine karşılık gelirken, sonraki ilkökul yıllarında kademeli olarak A2+ veya B1 seviyelerine doğru ilerler. CEFR betimleyicileri, öğretmenlerin her aşamada öğrencilerin neleri gerçekçi bir şekilde anlayabileceğini, üretebileceğini ve dolayım (mediate) yapabileceğini belirlemesine yardımcı olur; **CRA** ise bu betimleyicilerin, eksiklik temelli karşılaştırmalardan ziyade iletişimsel etkililiğe odaklanarak kapsayıcı bir şekilde yorumlanmasını sağlar.

Uygulamada bu bütünlük yaklaşım, öğrenme çıktılarının şunları yapması gerektiği anlamına gelir:

- Öğrencilerin sadece neyi “bildiğine” değil, anlamlı bağlamlarda neler “yapabildiğine” vurgu yapmak;
- Özgün görevlerle bağlantılı gözlemlenebilir davranışları tanımlamak;
- Küçük yaşta öğrenciler için uygun örnekler ve modeller içermek;
- Doğrudan performansa dayalı değerlendirmelerle uyumlu olmak;
- Öğrencilerin öğrenmeyi kanıtlamaları için kültürel ve dilsel açıdan duyarlı birden fazla yola açıkça izin vermek.

Bu çerçeveyle uyumlu kapsayıcı bir performans değerlendirmesi, öğrencilerden projeye ilgili bir kavramı; okul dilindeki çizimler ve anahtar kelimeler kullanarak, isteğe bağlı olarak ana dillerindeki bir kelime veya ifadeyle ya da akran dolayımıyla destekleyerek açıklamalarını isteyebilir. Değerlendirme kriterleri; anlam netliğine, içeriğin alaka düzeyine ve görevin tamamlanmasına odaklanarak sabit ve şeffaf kalır. Bu şekilde, ifadedeki esneklik erişimi artırırken akademik beklentileri de korur ve **PTDÖ** içindeki kültürel açıdan duyarlı değerlendirmenin temel ilkelerini pekiştirir.

2.2 Değerlendirmelerin Öğrenme Çıktılarıyla Eşleştirilmesi

Çıktılar tanımlandıktan sonra, ölçme-değerlendirmeler bu çıktıların elde edilip edilmediğini ve nasıl elde edildiğini doğrudan ölçecek şekilde tasarlanmalıdır. Değerlendirmelerin çıktılarla eşleştirilmesi süreci, öğretim ve değerlendirme arasında uyum ve tutarlılık sağlar. Ayrıca öğretmenlerin, değerlendirme görevlerinin amaçlı ve kanıta dayalı olmasını sağlamalarına yardımcı olur.

PTDÖ'de bu uyum; projenin içine yerleştirilmiş dilsel, bilişsel ve iş birlikli becerilerin tanımlanmasını içerir. Örneğin, eğer bir çıktı öğrencilerin yapılandırılmış bir konuşma yapma becerisini hedefliyorsa; değerlendirme görevleri rol yapma performanslarını, akran diyaloglarını veya sözlü sunumları içerebilir. Çıktılarla uyumlu rubriklerin (dereceli puanlama anahtarlarının) kullanılması, tutarlı ve şeffaf bir değerlendirme sağlar.

Ek olarak; öğrenme günlükleri, kontrol listeleri ve öğretmen gözlemleri gibi biçimlendirici değerlendirmeler, öğretime yön veren sürekli geri bildirim sağlamak amacıyla öğrenme çıktılarına açıkça bağlanmalıdır. Bu sayede tek bir öğrenme çıktı; performans görevleri, biçimlendirici gözlemler ve öğrenci yansımaları gibi çok sayıda değerlendirme kaynağı aracılığıyla kanıtlanabilir ve öğrenenlerin gelişimine dair daha bütüncül bir tablo sunar.

2.3 Görevler ile Hedefler Arasında Tutarlılığın Sağlanması

Öğretimsel bütünlüğü korumak için, tüm proje görevlerinin genel öğrenme hedefleriyle tutarlı bir şekilde bağlantılı olması esastır. Bu, öğrencilerin her bir etkinliğin nihai ürüne nasıl katkıda bulunduğunu ve dil gelişimlerini nasıl desteklediğini anlamalarını sağlamayı da içerir. Tutarlılık eksik olduğunda, öğrenciler dersten kopabilir veya yapılan işin alakasını görmekte zorlanabilirler.

Görevler ve hedefler arasındaki net tutarlılık, hem öğretmenlerin hem de öğrenenlerin projenin her aşamasında hangi öğrenme kanıtlarının toplandığını anlamalarına yardımcı olduğu için ölçme-değerlendirmeyi de destekler.

Öğretmenler; her bir görevi belirli çıktılara bağlayan öğrenme haritaları, grafik düzenleyiciler veya birlikte oluşturulmuş başarı kriterleri kullanarak tutarlılığı teşvik edebilirler. Düzenli sınıf içi tartışmalar ve biçimlendirici geri bildirim döngüleri bu bağlantıları daha da pekiştirir.

Dahası, tutarlılık için planlama yapmak, öğretmenlerin ilerlemeyi dikkate almasını gerektirir: Başlangıçtaki görevlerin, proje boyunca geliştirilen ve inceltelen temel becerileri nasıl inşa ettiği gibi. Örneğin, başlangıçtaki bir kelime dağarcığı geliştirme etkinliği, bir hikaye yazma veya bir sunum yapma gibi sonraki görevleri doğrudan desteklemelidir. Bu kümülatif tasarım, birbirine bağlı mikro görev dizilerini eşleştiren ve her bir görevin belirli dilsel alanların (örn. kelime bilgisi, söylem organizasyonu, etkileşim stratejileri) yanı sıra sosyal ve kişilerarası becerilerin (örn. iş birliği, müzakere ve ortak karar alma) gelişimine nasıl kademeli olarak katkıda bulunduğunu gösteren Ek G'de gösterilmiştir. Ek, mikro görevlerin izole faaliyetler olarak değil, tutarlı bir **PTDÖ** yörüngesi içindeki birbirini güçlendiren adımlar olarak nasıl işlediğine dair somut bir görsel ve prosedürel temsil sunar.

Özetle, **PTDÖ**'de ölçme-değerlendirmeleri öğrenme çıktılarıyla uyumlu hale getirmek, öğretimin amaçlı ve öğrenci merkezli olmasını sağlar. Ayrıca, dilsel açıdan çeşitli ilkokul sınıflarında hayati önem taşıyan ölçme-değerlendirme uygulamalarında adalet ve şeffaflığı pekiştirir.

Kaynakça

Black, P., & Wiliam, D. (2009). Developing the theory of formative assessment. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 21(1), 5–31. <https://doi.org/10.1007/s11092-008-9068-5>

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Heritage, M. (2010). Formative assessment: Making it happen in the classroom. Corwin.

Istituto Comprensivo Ovest 1 Brescia. (2021). Livelli di competenza alunni stranieri. <https://www.icovest1brescia.edu.it/system/files/cit/all-6-livelli-di-competenza-alunni-stranieri.pdf>

Wiggins, G., & McTighe, J. (2005). Understanding by design (Expanded 2nd ed.). Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD).

3. Bölüm: Bilişsel Süreçler ve Bloom Taksonomisi

3.1 Bloom'un Yenilenmiş Taksonomisine Genel Bakış

Bloom'un Yenilenmiş Taksonomisi (Anderson & Krathwohl, 2001), proje tabanlı bir yaklaşım dahilinde dil öğreniminin bilişsel gereksinimlerini anlamak ve desteklemek için değerli bir çerçeve sunar. Taksonomi; alt düzey düşünmeden üst düzey düşünmeye doğru hiyerarşik olarak düzenlenmiş altı bilişsel süreç basamağından oluşur: **Hatırlama, Anlama, Uygulama, Analiz, Değerlendirme ve Yaratma.**

PTDÖ'de bu süreçler, katı bir doğrusallıktan ziyade genellikle birbirine bağlı ve döngüseldir; bu da öğrenenlerin bir projenin yaşam döngüsü boyunca aynı anda birden fazla seviyeyle etkileşime girmesine olanak tanır. **PTDÖ**'de Bloom taksonomisi, bilişsel becerileri izole aşamalar olarak ele almak yerine, dil kullanımını düşünme süreçleriyle bütünleştiren görevlerin tasarlanmasını destekler.

Taksonominin her seviyesinin, ilkökul sınıflarındaki dil görevleri için kendine özgü çıkarımları vardır. Örneğin, "Hatırlama" düzeyinde öğrenciler yeni kelimeleri hatırlayabilir ve tekrarlayabilirler. "Uygulama" düzeyinde, günlük rutinleri tanımlamak veya eylemler önermek için bu kelime dağarcığını bağlam içinde kullanabilirler. Öğrenciler "Analiz" veya "Değerlendirme" aşamalarına ilerledikçe, çevre sorunlarını karşılaştırabilir veya iletişim stratejilerinin etkililiğini ölçebilirler. "Yaratma" düzeyi, tipik olarak bir **PTDÖ** görevinin nihai ürününde veya sunumunda kendini gösterir. Nihai ürün; dil kullanımını, akıl yürütmeyi ve yaratıcılığı bir araya getirerek çok sayıda bilişsel sürecin bir doruk noktası işlevi görür.

3.2 Bloom Taksonomisinin Dil Projelerine Uygulanması

Bloom'un bilişsel seviyelerini **PTDÖ**'ye entegre etmek, eğitimcilerin hem dilsel hem de üst düzey düşünme becerilerini geliştiren görevler ve ölçme-değerlendirmeler yapılandırmasına olanak tanır. Projenin ilk aşamalarında görevler; görsel destekler, cümle başlatıcılar ve oyunlar aracılığıyla öğrencilerin yeni dili kavramalarını ve temel düzeyde kullanmalarını desteklemeye odaklanmalıdır. Bunlar, taksonominin "Hatırlama" ve "Anlama" aşamalarıyla uyumludur.

Proje geliştikçe öğrenciler, "Uygulama" ve "Analiz" seviyelerini teşvik eden iş birlikli ve araştırmacı etkinliklere dahil olmalıdır. Bu; bilgilendirici metinlerin okunmasını, basit anketler yapılmasını veya hedef dilde yerel bir soruna yönelik olası çözümlerin tartışılmasını içerebilir.

Ölçme-değerlendirme stratejileri bu bilişsel seviyeleri yansıtmalıdır. Kavrama kontrolleri, kelime eşleştirme oyunları ve cümle kalıbı alıştırmaları gibi biçimlendirici araçlar erken aşamaları hedeflerken; akran tartışmaları, yazılı yansımalar ve iş birlikli planlama gibi görevler, analitik ve değerlendirme becerilerinin ölçülmesine olanak tanır. Nihai performans veya proje ürünü, "Yaratma" seviyesindeki öğrenmenin kanıtı olarak hizmet eder.

Farklı bilişsel seviyelerde değerlendirme araçlarının kullanılması, öğretmenlerin aynı öğrenme çıktılarıyla uyumlu çok sayıda kanıt formu toplamasını sağlar.

3.3 Üst Düzey Düşünmenin Aşamalı Olarak Desteklenmesi (Scaffolding)

İlkokul eğitiminde, öğrenenlerin daha yüksek bilişsel katılım seviyelerine ulaşmalarını desteklemek için **iskele kurma (scaffolding)** esastır. Öğretmenler; öğrencilerin basit hatırlamanın ötesine geçip daha derin akıl yürütmeye yönelmelerine yardımcı olmak için grafik düzenleyiciler, görsel ipuçları, rehberli sorular ve modellenmiş dil kullanımı gibi yapılandırılmış destekler sağlamalıdır.

Örneğin, değerlendirme (evaluation) aşamasında iskele kurmak için öğretmenler; etkili iletişim veya çevresel etki gibi kriterler sunabilir ve öğrencilere bu kriterleri akranlarının çalışmalarına uygulama konusunda rehberlik edebilirler. Yaratma (creation) aşamasını desteklemek için ise

өгрененлер önce gruplar halinde fikir üretebilir, sözlü senaryo provaları yapabilir veya cümle başlatıcılar kullanarak mesaj taslakları oluşturabilirler.

İyi tasarlanmış bir **PTD** nitesi, karmaşıklığı kademeli olarak artan bir görev dizisi içerir ve öğrencilerin temel bilgilerden inovasyon ve senteze doğru ilerlemelerini destekler. Dil desteği bu süreç boyunca yerleşik olmalı ve bilişsel zorluğun dilsel kapasiteyi aşmaması sağlanmalıdır.

Özetle Bloom'un Yenilenmiş Taksonomisi, **PTD** kapsamında bilişsel açıdan zengin ve dilsel açıdan uygun görevler tasarlamak ve bunları değerlendirmek için bir mercek görevi görür. Eğitimciler, çeşitli düşünme becerileri için kasıtlı bir planlama yaparak ve gerekli iskeleleri (scaffolding) kurarak, küçük yaştaki dil öğrenenlerde derin ve aktarılabılır bir öğrenme sağlayabilirler.

Kaynakça

Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Longman.

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

4. Bölüm: Sosyal ve Kişilerarası Becerilerin Değerlendirilmesi

4.1 Dil Projelerinde İş Birliği

İş birliği, Proje Tabanlı Dil ğrenimi'nin (**PTD**) temel taşıdır. İlkokul sınıflarında iş birliğine dayalı görevler; öğrenenlerin anlam üzerine müzakere etmelerine, bilgiyi birlikte inşa etmelerine ve dili zgn iletişimsel bağlantılarda pratik etmelerine olanak tanır. Kültürel açıdan duyarlı bir lme-değerlendirme (**CRA**) erevesi dahilinde iş birliği; yalnızca görevin tamamlanması olarak değil, öğrenenlerin dilsel geçmişleri, kültürel normları ve etkileşim tarzlarıyla şekillenen, sosyal ve kültürlerarası bir uygulama olarak anlaşılır.

PTDÖ'de iş birliğine dayalı öğrenme; öğrencileri etkileşime girmeye, aktif dinlemeye, sorumluluk paylaşmaya ve ortak hedeflere ulaşmada birbirlerini desteklemeye teşvik eder. Bu etkileşimler; anlamlı girdi ve çıktı fırsatları sağlayarak dil gelişimine önemli katkılarda bulunur (Vygotsky, 1978). Çok dilli sınıflarda iş birliği, aynı zamanda öğrenenlerin farklı aksanlarla, iletişim tarzlarıyla ve kültürel beklentilerle etkileşim kurmasını gerektirir; bu da kültürlerarası yetkinliği sosyal etkileşimin ayrılmaz bir bileşeni haline getirir.

İş birliğini değerlendirmek bu nedenle öğrencilerin sadece birlikte çalışıp çalışmadıklarını değil, *nasıl* çalıştıklarını gözlemlemeyi de içerir. Öğretmenler şu tür soruları göz önünde bulundurabilir:

- Roller adil bir şekilde dağıtılıyor mu?
- Öğrenciler farklı bakış açılarını dinleyip kabul ediyorlar mı?
- Grup içinde farklı konuşma ve katkıda bulunma biçimleri kabul görüyor mu?

Gözlemler; davranışları ve tutumları zaman içinde belgelemek için kontrol listeleri, öğretmen günlükleri ve grup yansımaları gibi araçlar kullanılarak hem yapılandırılmış hem de esnek olmalıdır. Öz ve akran değerlendirmesiyle birleştirildiğinde bu araçlar, kişilerarası dinamiklere dair farkındalığı artırır ve kapsayıcı iş birliği için ortak sorumluluğu pekiştirir.

4.2 İletişim ve Ekip Dinamikleri

PTDÖ'de (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) etkili ekip iletişimi hem sözel hem de sözel olmayan etkileşimi içerir: fikirleri ifade etmek, saygılı bir şekilde katılmak veya katılmamak, açıklayıcı sorular sormak ve akranlara destek sunmak. Dilsel ve kültürel açıdan çeşitlilik gösteren sınıflarda iletişim; farklı aksanları dinlemek, kelimelerin ötesindeki anlamı yorumlamak ve karşılıklı anlayışı desteklemek için iletişim stratejilerini ayarlamak gibi kültürlerarası etkileşimi de kapsar.

İletişim ve ekip dinamiklerinin değerlendirilmesi, bu nedenle yalnızca dilsel doğruluğu değil, aynı zamanda öğrenenlerin grup içinde anlamlı, saygılı ve kapsayıcı bir şekilde etkileşim kurma becerilerini de dikkate almalıdır. Kültürel açıdan duyarlı bir perspektiften başarı kriterleri şunları içerebilir:

- Farklı aksanlarla veya dil çeşitleriyle konuşan akranları dikkatle dinlemek;

- Söz alma, göz teması veya sessizlik kullanımı gibi iletişimle ilgili farklı kültürel uygulamalara saygı göstermek;
- Çok dilli gruplarda baskın gelmeden veya geri çekilmeden söz alma süreçlerine katılmak;
- Ortak anlayışı desteklemek için farklı kelimelerle ifade etme (paraphrasing), jestler, görseller veya akran dolayımı gibi stratejiler kullanmak.

Öğretmenler; ortak karar alma, problem çözme tartışmaları, mülakatlar veya akran geri bildirim etkinlikleri gibi iş birliğine dayalı konuşma gerektiren görevler tasarlayabilirler. Cümle başlatıcılar, rol kartları ve görsel ipuçları; öğrenenlerin iş birliğine dayalı etkileşim kurarken hedef dil yapılarını kullanmalarını destekler. Bu iskeleler (scaffolds), farklı katılım biçimlerini normalleştirmeye de yardımcı olarak daha sessiz öğrenenlerin veya dili yeni öğrenmeye başlayanların dezavantajlı duruma düşmemesini sağlar.

Ekip çalışmasının duygusal ve sosyal boyutlarına gösterilen dikkat, özellikle küçük yaşta öğrenenler için önemlidir. Aktif dinleme, saygılı fikir ayrılığı ve kapsayıcı söz alma gibi iletişim normlarının açıkça modellenmesi ve tartışılması, güvenli ve destekleyici bir sınıf iklimi oluşturmaya yardımcı olur. Sınıfça oluşturulan iletişim sözleşmeleri veya görsel hatırlatıcılar bu normları pekiştirebilir. Gözlem araçları ve rehberli öğrenci yansıtılmaları, öğretmenlerin zaman içinde hem sosyal yetkinlik hem de kültürlerarası duyarlılıktaki gelişimi belgelemelerine olanak tanır.

4.3 Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesine Yönelik Araçlar

PTDÖ'de (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) sosyal ve kişilerarası becerilerin değerlendirilmesi; biçimlendirici (formative), düşük riskli ve günlük sınıf etkinliklerine yerleşik olmalıdır. Kültürel açıdan duyarlı bir çerçeve dahilinde, değerlendirme araçları yalnızca katılım ve iş birliğini değil, aynı zamanda kapsayıcı ve kültürlerarası iletişim davranışlarını da yakalamalıdır.

Yaygın olarak kullanılan araçlar şunlardır:

- Belirli ve gözlemlenebilir davranışlarla uyumlu **gözlem kontrol listeleri**;
- Yansıtmayı (reflection) desteklemek için basit bir dil ve görsel simgeler kullanan **akran ve öz değerlendirme formları**;

- Etkileşim modellerini, destek stratejilerini ve iletişim seçimlerini belgeleyen **öğretmen anekdot kayıtları**;
- Öğrenenleri ekip olarak nasıl çalıştıkları üzerine birlikte düşünmeye teşvik eden **grup yansıtma kağıtları**.

Ölçme-değerlendirmede kültürlerarası etkileşimi görünür kılmak için gözlem kontrol listeleri şu tür kriterleri içerebilir:

- Farklı konuşma ve fikir ifade etme biçimlerine saygı gösterir;
- Farklı aksanlarla konuşanlar da dahil olmak üzere akranlarını dikkatle dinler;
- Başkalarının anlamasına yardımcı olmak için jestleri, görselleri veya başka sözcüklerle ifade etme (paraphrasing) yöntemini kullanır;
- Grup çalışması sırasında söz alma (turn-taking) süreçlerine uygun şekilde katılır;
- Utanmadan akranlarından yardım kabul eder ve uygun olduğunda yardım teklif eder.

Araçların bir kombinasyonunun kullanılması, öğretmenlerin sosyal etkileşimin çoklu boyutlarını farklı görevler genelinde ve zaman içinde yakalamasına olanak tanır. Geçerliliği ve adaleti sağlamak için bu araçlar gelişimsel olarak uygun olmalı, net bir şekilde açıklanmalı ve sınıfın kültürel ve dilsel çeşitliliğine uyarlanmalıdır. Birlikte oluşturulan başarı kriterleri ve paylaşılan normlar, şeffaflığı ve öğrencilerin değerlendirme sürecini sahiplenmesini daha da artırır.

Kaynakça

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

5. Bölüm: Öğrenme Sürecinde Biçimlendirici Değerlendirme³

5.1 Süreç Boyunca Değerlendirme Stratejileri

Biçimlendirici değerlendirme, hem öğretmenlere hem de öğrencilere sürekli geri bildirim sağlayan, günlük öğrenmeye yerleşik dinamik bir süreçtir. **PTDÖ**'de öğrenmeyi görünür ve eyleme dökülebilir hale getirerek dil edinimini, beceri gelişimini ve görev ilerlemesini destekler. Amacı performansı yargılamak değil; öğretimi bilgilendirmek, iskele (scaffolding) yapısını ayarlamak ve zaman içinde öğrenen gelişimini desteklemektir (Black & Wiliam, 2009).

Öğrenenler için biçimlendirici değerlendirme, beklentileri netleştirir ve bir proje sırasında dil kullanımının ve katılımın nasıl iyileştirileceğine dair somut rehberlik sağlar. Kültürel açıdan duyarlı bir bakış açısıyla, biçimlendirici uygulamalar aynı zamanda yeni gelişmekte olan dil yeterliliğinin sınırlı anlama veya katılım olarak yanlış yorumlanmamasını sağlar.

PTDÖ'deki etkili biçimlendirici stratejiler arasında gözlem, sorgulama, geri bildirim döngüleri ve öğrencinin kendi kendini izlemesi yer alır. Bu stratejiler projenin tüm aşamalarında kasıtlı olarak kullanılmalıdır. Örneğin, grup planlama oturumları sırasında öğretmen; öğrencilerin nasıl fikir ürettikleri, dili nasıl kullandıkları veya akranlarıyla nasıl etkileşim kurdukları hakkında anekdot notları alabilir. Taslak oluşturma veya prova aşamalarında kontrol listeleri, öğrenenlerin akran değerlendirmesinden (peer review) önce temel içeriği ve iletişim hedeflerini ele alıp almadıklarını doğrulamalarına yardımcı olabilir.

İlkokul sınıflarında biçimlendirici değerlendirme gelişimsel olarak uygun olmalıdır. Küçük yaştaki öğrenenler; cümle başlatıcılar, modeller veya ipuçlarıyla desteklenen görsel ve uygulamalı araçlardan yararlanırlar. Güçlü duygusal çağrışımları olan değerlendirme sembolleri (örneğin gülen veya üzgün yüzler) yerine; ilerleme çubukları, simgeler veya görev adımları gibi nötr ve betimleyici göstergeler, çocukların değer yargıları yüklemekten kendi öğrenmelerini anlamalarına yardımcı olur. Bu yaklaşım motivasyonu destekler ve kaygıyı azaltarak öğrenenlerin karşılaştırmadan ziyade gelişime odaklanmasını sağlar.

---

³ Belgenin eki, birçok ölçme-değerlendirme aracı örneği içermektedir.

5.2 Dile Duyarlı Gözlem Yoluyla Öğrenci Gelişiminin İzlenmesi

PTDÖ'de (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) öğrenci ilerlemesini izlemek; zaman içinde öğrenme kanıtları toplamayı ve bunları öğretim kararlarına yön vermek için kullanmayı içerir. **Kültürel açıdan duyarlı biçimlendirici bir çerçeve** dahilinde izleme, aynı zamanda öğrenme ihtiyaçlarının "eksiklik odaklı çerçeveleme" (deficit framing) yapılmadan **erken teşhis edilmesi** için bir araçtır. Öğretmenler öğrencileri "zayıf" veya "düşük performanslı" olarak etiketlemek yerine; desteğe **nerede** ihtiyaç duyulduğuna ve **ne tür** bir iskele kurmanın (scaffolding) gelişimi en iyi şekilde destekleyeceğine odaklanır.

Etkili bir izlemenin temel ilkesi, şu unsurlar arasındaki farkı ayırt eden **dile duyarlı gözlemdir**:

- **dil gelişimi** (öğrenenlerin fikirlerini dilsel olarak nasıl ifade ettikleri);
- **bilişsel anlama** (fikirlerin netliği, alaka düzeyi ve organizasyonu);
- **katılım isteği** (derse katılım, risk alma ve akranlarla etkileşim).

Bu boyutları birbirinden ayırmak, yaygın yanlış yorumlamaların önlenmesine yardımcı olur; örneğin, bir öğrencinin dil kaynakları henüz gelişmekteyken bunu sınırlı anlama olarak varsaymak veya sessiz katılımı dersten kopma olarak yanlış okumak gibi.

Dil ve Katılım Gözlem Çizelgesi

Bu yaklaşımı desteklemek için öğretmenler, proje çalışması sırasında bir **Dil ve Katılım Gözlem Çizelgesi** kullanabilirler. Çizelge, şunları belgelemek için ayrı sütunlar içerir:

- **Fikir netliği** (örn. alaka düzeyi, tutarlılık, görevi anlama);
- **Dil formu** (örn. kelime kullanımı, cümle yapısı, gelişmekte olan doğruluk);
- **Etkileşim stratejileri** (örn. jestlerin kullanımı, görseller, başka sözcüklerle ifade etme, akran desteği).

Bu araç, öğretmenlerin çoklu boyutlardaki güçlü yönleri ve ihtiyaçları yakalamasına ve zaman içindeki değişimi takip etmesine olanak tanır. Kısmi yetkinliği ve gelişen çok dilli kaynakları tanıyan; erken ve hedef odaklı müdahaleyi desteklerken, güçlü yönlere dayalı bir perspektifi korur.

İzleme araçları şunları da içerebilir:

- öğrenme günlükleri veya görsel düşünme günlükleri;
- grup tartışmalarının ses veya video kayıtları;
- öğretmen geri bildirim döngüleri (sözlü ve yazılı);
- ara kontroller veya mini görüşmeler.

Önemli olan, ilerleme izleme sürecinin öğrenenleri aktif olarak dahil etmesidir. Öğrencileri; halihazırda neler yapabildikleri, kendilerini nerede güvende hissettikleri ve nerede ihtiyaç duyabilecekleri üzerine düşünmeye teşvik etmek.

5.3 Yönergeyi Şekillendirmek için Biçimlendirici Değerlendirmeyi Kullanmak

Biçimlendirici değerlendirme temel amaçlarından biri, öğretmenlerin öğretimi duyarlı bir şekilde uyarlamalarına olanak tanımadır. Projelerin farklı hızlarda ilerlediği ve grup dinamiklerinin değiştiği **PTDÖ**'de; etkili farklılaştırma ve iskele kurma (scaffolding) için biçimlendirici içgörüler esastır.

Örneğin, eğer izleme süreci öğrencilerin güçlü fikirleri olduğunu ancak bunları dilsel olarak ifade etmekte zorlandıklarını ortaya çıkarırsa; öğretmen ek cümle kalıpları, kelime bankaları veya çok modlu destekler sunabilir. Eğer öğrenenler konuyu anladıklarını gösteriyor ancak katılım isteği sınırlı kalıyorsa; öğretmenler gruplandırma stratejilerini ayarlayabilir, yapılandırılmış söz alma süreçlerini başlatabilir veya destekleyici etkileşim stratejilerini modelleyebilir. İş birliğindeki zorluklar, rollerin netleştirilmesi veya ekip çalışması üzerine rehberli bir yansıtma (reflection) ihtiyacının sinyali olabilir.

Bu tür öğretimsel ayarlamalar, kesintilerden ziyade öğretim döngüsünün ayrılmaz bir parçası olarak görülmelidir. Öğretmenler; herkes için yüksek beklentileri korurken, öğrenenlerin mevcut ihtiyaçlarına yanıt veren bilinçli kararlar almak için biçimlendirici kanıtları kullanırlar.

Sonuç olarak, **PTDÖ**'deki biçimlendirici değerlendirme; kapsayıcı ve öğrenci merkezli öğretimin itici gücü olarak işlev görür. Sürekli gözlemi, dile duyarlı izlemeyi ve duyarlı öğretimi birleştiren biçimlendirici değerlendirme; eksiklik odaklı bir çerçeveleme yapmadan ve akademik titizlikten ödün vermeden tüm öğrenenler için erken teşhisi, sürdürülebilir katılımı ve anlamlı ilerlemeyi destekler.

Kaynakça

Black, P., & Wiliam, D. (2009). Developing the theory of formative assessment. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 21(1), 5–31. <https://doi.org/10.1007/s11092-008-9068-5>

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

6. Bölüm: Nihai Ürünün Performans Değerlendirmesi

6.1 Proje Çıktılarının Değerlendirilmesine Yönelik Ölçütler

PTDÖ'de (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) sonuç odaklı (summative) değerlendirme, bir ünitenin veya projenin sonunda öğrencilerin öğrenmesini değerlendirir. Biçimlendirici değerlendirme devam eden gelişimi desteklerken; sonuç odaklı değerlendirme, sürekli öğretim ve rehberli uygulama sonrasında öğrenenlerin neler ortaya koyabildiğini yakalar. Dil öğreniminde, sonuç odaklı değerlendirme bu nedenle izole edilmiş becerilerden ziyade otantik iletişimsel yetkinliği, bilişsel katılımı ve dili amaçlı bir şekilde kullanma becerisini yansıtmalıdır.

PTDÖ'de sonuç odaklı değerlendirme, izole bir bitiş noktası olarak işlev görmek yerine doğrudan proje boyunca toplanan biçimlendirici kanıtlar üzerine inşa edilir. Kültürel açıdan duyarlı bir ölçme-değerlendirme perspektifinden bakıldığında; bu süreklilik, öğrencilerin tanıdık görev türleri ve etkileşim biçimleri üzerinden değerlendirilmesini sağlayarak dil kaygısı veya alışılmadık performans beklentileriyle ilgili yapı dışı (ölçülmek istenen beceriyle ilgisiz) engelleri azaltır.

PTDÖ çıktıları değerlendirme kriterleri, şu gibi çoklu boyutları kapsamalıdır:

- İletişimin netliği ve etkililiği;
- Görevin başarılmaması ve içeriğin alaka düzeyi;
- Dil formlarının ve kelime dağarcığının uygun kullanımı (CEFR betimleyicileriyle uyumlu);
- Anlamı desteklemek için stratejilerin kullanımı (örn. görseller, jestler, dolayım);
- Uygun olan yerlerde iş birliği ve paylaşılan sorumluluk.

Bu kriterler, öğrenenlerin gelişim seviyelerine göre uyarlanmalı ve erişilebilir bir dille ifade edilmelidir. Şeffaflığı sağlamak için öğretmenlerin başarı kriterlerini görseller, örnekler veya modeller kullanarak öğrencilerle birlikte oluşturmaları (co-construct) teşvik edilir. Rubrikler, tek başına “akıcılık” veya “özgüven” gibi soyut kavramlar yerine öğrenenlerin anlamı iletmek için neler yaptıklarına odaklanarak **gözlemlenebilir davranışları ve çıktıları** tanımlamalıdır.

6.2 Esnek Performans Türleri Yoluyla Anlamli Sonuç Değerlendirme Görevlerinin Tasarlanması

PTDÖ'de (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) sonuç odaklı (summative) görevler gerçek dünya iletişimini yansıtmalı ve öğrenenlerin dili, içeriği ve sosyal becerileri anlamli bir şekilde bütünleştirmesine olanak tanımalıdır. Tipik **PTDÖ** ürünleri; akranlar, aileler veya geniş okul topluluğu gibi otantik dinleyici kitleleri için tasarlanmış sözlü sunumları, dijital hikayeleri, posterleri, gösterimleri veya çok modlu yapıtları içerebilir.

Kapsayıcılığı ve eşitliği sağlamak için performans değerlendirmesi, esnek performans modlarına izin vermelidir. Bu durum, şunların açıkça kabul edilmesi ve değer görmesi anlamına gelir:

- Sözlü dilin görseller, jestler, gösterimler veya dijital unsurlarla birleştirildiği **çok modlu ürünler** (örneğin, sözlü açıklama ve işaret etme ile desteklenen bir poster);
- Öğrenenlerin bir grup ürünü içinde birbirini tamamlayan roller üstlendiği **paylaşılan performanslar**;
- Öğrencilerin öğrenme çıktıları karşılamaya devam ederken mevcut dil kaynaklarına göre katılım sağlamalarına olanak tanıyan **iskelesi kurulmuş (scaffolding) konuşma rolleri**.

En önemlisi, performans modundaki esneklik, farklı öğrenme çıktıları anlamına gelmez. Tüm öğrenciler aynı hedefler doğrultusunda çalışır; değişen şey, başarıyı sergiledikleri yoldur.

Kapsayıcı Performans Değerlendirme Örneği

Öğrenme çıktısı: Öğrenciler, kuralları veya prosedürleri bir kitleye net bir şekilde açıklayabilir.

Aynı değerlendirme görevi içindeki esnek performans yolları:

- Bir öğrenci, kuralları kısa ve önceden hazırlanmış cümleler kullanarak sözlü olarak açıklar.

- Başka bir öğrenci, anahtar kelimeler veya ifadeler kullanırken kuralları fiziksel olarak (örneğin canlandırarak) gösterir.
- Üçüncü bir öğrenci; görsellere, sembollere veya diyagramlara işaret ederek ve tekil kelimeler veya kısa ifadeler ekleyerek açıklamayı destekler.

Değerlendirme; anlam netliğine, bilginin alaka düzeyine ve ortak açıklamaya katkıya odaklanır. Her öğrenci aynı kriterlere göre değerlendirilirken, ifade biçimleri kendi bireysel güçlü yönlerini ve gelişim evrelerini yansıtacaktır.

Sonuç odaklı (summative) görevler tasarlarken, öğretmenler şunlardan emin olmalıdır:

- Görevlerin projenin temel sorusu veya problemiyle net bir şekilde bağlantılı kaldığından;
- Öğrencilerin performanslarını planlamak, prova etmek ve geliştirmek için zamanı ve desteği olduğundan;
- Değerlendirme kriterlerinin erkenden tanımlandığından ve hazırlık sırasında biçimlendirici (formative) olarak kullanıldığından;
- İş birliği ve bireysel katkıya yönelik beklentilerin açık hale getirildiğinden.

PTDÖ'de sonuç odaklı değerlendirme; çok modlu ve paylaşılan performanslara değer vererek, dil kullanımının karmaşık ve sosyal bağlamı doğasını kabul eder ve öğrenmeyi kanıtlama konusunda adil erişim sağlar.

6.3 Sonuç Değerlendirmesinde Geçerlilik ve Güvenilirlik

Sonuç odaklı değerlendirmenin anlamlı ve eşit olması için hem **geçerli** (hedeflenen öğrenme çıktılarını ölçen) hem de **güvenilir** (farklı bağlamlarda tutarlı yargılar üreten) olması gerekir. Görevlerin ucu açık olduğu ve performansların biçim bakımından çeşitlilik gösterdiği **PTDÖ'**de, geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması; çıktılar, görevler ve kriterler arasında dikkatli bir uyum gerektirir.

Geçerlilik şu durumlarda güçlenir:

- Görevler, belirtilen öğrenme çıktılarını net bir şekilde yansıttığında;
- Değerlendirme kriterleri, yalnızca yüzeysel özellikler yerine iletişimsel etkililiğe ve görevin başarılmasına odaklandığında;

- Görev tasarımıında birden fazla ifade biçimi açıkça öngöröldüğünde.

Güvenilirlik şunlarla desteklenebilir:

- Paylaşılan ve şeffaf rubrikler (dereceli puanlama anahtarları);
- Öğretmen moderasyonu veya öğrenci çalışmaları üzerine yapılan iş birlikli tartışmalar;
- Çok sayıda kanıt kaynağının (örn. gözlemler, kayıtlar, yapıtlar) kullanımı;
- Öğretmen yargısının yanı sıra öğrencinin öz değerlendirmesinin sürece dahil edilmesi.

Özellikle ilkokul bağlamlarında, mümkün olan her durumda sonuç odaklı yargılara geri bildirim eşlik etmeli; güçlü yönler ve sonraki adımlar vurgulanmalıdır. İyi tasarlanmış bir performans değerlendirmesi, böylece yalnızca bir başarı ölçütü değil, aynı zamanda öğrenmenin bir kutlaması ve gelecekteki öğretime bir köprü haline gelir.

Kaynakça

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

William, D. (2011). *Embedded formative assessment*. Solution Tree Press.

7. Bölüm: Geri Bildirim ve Yansıtma

7.1 Etkili Geri Bildirimin Temel İlkeleri

Geri bildirim, biçimlendirici değerlendirmenin temel bir bileşenidir ve dil gelişimini, öğrenen özerkliğini ve motivasyonunu desteklemede kritik bir rol oynar. **PTDÖ'**de geri bildirim; zamanında, spesifik, eyleme dökülebilir olmalı ve bir yargılamadan ziyade bir gelişim aracı olarak çerçevelenmelidir (Hattie & Timperley, 2007). Sadece nihai ürüne değil, aynı zamanda öğrenme sürecine ve dilin anlamlı bağlamlarda kullanımına odaklanmalıdır.

İlkokul sınıflarında etkili geri bildirim hassas bir yaklaşım gerektirir. Net, erişilebilir bir dille sunulmalı ve mümkün olduğunda çok modlu formatları (örneğin sözlü yorumlar, görsel ipuçları

veya kontrol listeleri) içermelidir. Öğrenenin neleri iyi yaptığına, nelerin geliştirilmesi gerektiğine ve nasıl geliştirileceğine dair stratejilere vurgu yapılmalıdır. Nicol ve Macfarlane-Dick'e (2006) göre geri bildirim; öğrencileri sürece dahil ederek ve öz düzenlemeyi (self-regulation) teşvik ederek öğrenen iradesini (learner agency) beslemelidir. Bu tür bir geri bildirim, öğrenenlerin bir sonraki adımlarını anlamalarını ve önerileri projenin sonraki görevlerinde uygulamalarını destekler.

7. Yapıcı Öğretmen Geri Bildiriminin Kolaylaştırılması

PTDÖ'de (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) öğretmen geri bildirimi, destek ve meydan okuma (zorlayıcılık) arasında denge kurmalıdır. Bu; çabayı ve ilerlemeyi kabul ederken, aynı zamanda öğrenenlere düşüncelerini genişletmeleri ve dil kullanımlarını geliştirmeleri için rehberlik etmek anlamına gelir. Geri bildirim; başlangıç fikirlerinden prova ve nihai sunuma kadar projenin tüm aşamalarına yerleştirilebilir.

Bazı stratejiler şunlardır:

- **Mini görüşmeler:** Proje çalışması sırasında yapılan kısa, bire bir kontroller.
- **Taslaklar üzerine yazılı geri bildirim:** Netlik sağlamak için sembollerin veya renk kodlarının kullanılması.
- **Yüz yüze geri bildirim:** Özellikle okumaya yeni başlayanlar (emerging readers) için faydalıdır.
- **İki yıldız ve bir dilek:** İki güçlü yönü ve geliştirilmesi gereken bir alanı olumlu bir çerçevede vurgulayan bir yöntem.

Restiglian ve Grion (2021), öğretmen ve öğrenen arasında karşılıklı anlayışı destekleyen ve erken yaşlardan itibaren geri bildirim okuryazarlığını teşvik eden diyalojik geri bildirim değerini vurgulamaktadır. Bu stratejiler; netlik, anımsal ve duygusal desteği birleştirdikleri için ilköğretim sınıflarında özellikle etkilidir.

7.3 Öğrenci Yansıtmasının Teşvik Edilmesi

Yansıtma; öğrenenlerin geri bildirimleri içselleştirmelerini, üstbilişsel (metacognitive) farkındalık geliştirmelerini ve kendi öğrenmeleri hakkında bilinçli kararlar almalarını sağlar. **PTDÖ**'de yapılandırılmış yansıtma; öğrencilerin çaba, strateji ve sonuç arasındaki bağlantıları fark etmelerini destekler. Yansıtma yoluyla, biçimlendirici (formative) değerlendirme küçük yaşta öğrenenler için anlamlı ve erişilebilir hale gelir.

Küçük yaştaki öğrenenler için yansıtma süreci; cümle başlatıcılar, görsel ipuçları ve rehberli tartışmalarla desteklenmelidir (**scaffolded**). Kullanılabilecek araçlar şunları içerebilir:

- **Öğrenme günlükleri veya çıkış biletleri (exit tickets)**
- **Değerlendirme içermeyen simgelere sahip yansıtma çarkları** (örneğin; çaba, iletişim ve ekip çalışması için semboller)
- **Akran değerlendirmesi veya proje tartışması sırasında uygulanan sesli düşünme protokolleri** (think-aloud protocols)

Grion ve Serbati (2017), yansıtmanın sınıf kültürünün düzenli bir parçası haline geldiğinde, hem öz değerlendirme uygulamalarını hem de öğretmen liderliğindeki değerlendirmenin etkililiğini artırdığını belirtmektedir. Yansıtıcı bir sınıf; yalnızca dil görevlerini yerine getirebilen değil, aynı zamanda kendi öğrenme süreçlerini de anlayan bireyler yetiştirir. Bu durum, yolculuğun en az sonuç kadar önemli olduğu **PTDÖ**'de özellikle kritik bir öneme sahiptir.

Kaynakça

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>

Nicol, D. J., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in Higher Education*, 31(2), 199–218.

Restiglian, E., & Grion, V. (2021). Il feedback dialogico come strategia di miglioramento. *Form@re - Open Journal per la formazione in rete*, 21(1), 72–85. <https://doi.org/10.36253/form-10038>

8. Bölüm: Öz-Değerlendirme ve Üstbilis (Metabilis)

8.1 Öğrenen Özerkliğinin Desteklenmesi

Öz değerlendirme, özellikle öğrencilerin öğrenme yolculuklarının aktif katılımcıları olduğu **PTDÖ** bağlamında, öğrenen özerkliğini teşvik etmede kilit bir uygulamadır. Öğrenenler kendi ilerlemelerini değerlendirdiklerinde, yansıtma (reflection) sürecine dahil olur, deneyimlerini anlamlandırır ve hedeflerini sahiplenirler. İlkokul eğitiminde bu süreç; rehberli rutinler, görsel araçlar ve net beklentiler yoluyla dikkatle desteklenmelidir (**scaffolded**). **PTDÖ**'de öz değerlendirme, öğrenenlerin kendi ilerlemelerine dair kanıtları fark etmelerine yardımcı olan biçimlendirici bir değerlendirme aracı olarak işlev görür.

Öz değerlendirme, küçük yaşta öğrenenlerin yalnızca ne öğrendiklerini değil, aynı zamanda nasıl öğrendiklerini de anlamalarına yardımcı olur. Öğrencileri hedef belirlemeye, ilerlemelerini izlemeye ve çabalarını ayarlamaya teşvik ederek öz düzenlemeli öğrenmenin (self-regulated learning) gelişimini destekler. Bunlar, özellikle çok dilli ve yetkinlik temelli bir eğitim bağlamında, yaşam boyu öğrenme için temel alışkanlıklardır. Ancak, bu becerilerin küçük yaşta öğrenenlerde kademeli olarak geliştiğini ve tutarlı bir modelleme ile rehberli uygulama gerektirdiğini vurgulamak önemlidir. (Restiglian & Grion, 2021).

8.2 Öz-Değerlendirme için Araçlar ve Yönlendirici İfadeler

PTDÖ'de etkili öz değerlendirme uygulamak için eğitimciler; öğrencilere yapılandırılmış araçlar ve dil desteği sağlamalıdır. Yapılandırılmış araçlar; dil ve yansıtma becerileri hala gelişmekte olan öğrenenler için öz değerlendirmeyi somut ve erişilebilir kılar. Bu araçlar şunları içerebilir:

- **Basit öz değerlendirme kontrol listeleri:** Belirli öğrenme hedeflerine odaklanan listeler (örneğin; “Yeni kelimeler kullandım”, “Grubumla iyi çalıştım”).
- **Görsel ölçekler:** Bir öğrencinin ne kadar iyi gittiğini düşündüğünü belirtmek için trafik ışıkları veya ilerleme çubukları kullanımı ve buna eşlik eden yansıtma ipuçları.
- **Cümle başlatıcılar:** “Bugün öğrendim ki...”, “... yapmaktaki zorlandım” veya “Gelecek sefer ... konusunu geliştirmek istiyorum” gibi ifadeler.
- **Yansıtma şablonları:** Öğrenenleri sadece nihai ürünleri hakkında değil; süreçleri, seçimleri ve iş birlikleri hakkında da düşünmeye teşvik eden şablonlar.

Bu araçlar sadece bir projenin sonunda değil, düzenli olarak kullanılmalıdır. Öz değerlendirme anlarının öğrenme sürecinin tamamına dahil edilmesi, zamanında ayarlamalar yapılmasına olanak tanır ve öğrenmenin sürekli ve dinamik olduğu fikrini pekiştirir.

8.3 Öğrenme Üzerine Eleştirel Düşünmenin Teşvik Edilmesi

Üstbiliş —kişinin kendi düşünme süreçleri üzerine düşünmesi— akademik başarının ve dil gelişiminin güçlü bir itici gücüdür. **PTDÖ**'de üstbilişsel uygulamalar; öğrenenlerin yalnızca içerik bilgisi üzerine değil, aynı zamanda nasıl iletişim kurdukları, iş birliği yaptıkları ve görevleri nasıl yönettikleri üzerine de yansıtma (reflection) yapmalarına yardımcı olur.

Eğitimciler; sesli bir şekilde yansıtıcı düşünme modelleyerek, açık uçlu sorular sorarak ve stratejiler ile seçimler hakkında akran tartışmalarını teşvik ederek üstbilişi destekleyebilirler. Örneğin:

- “İngilizce ne söyleyeceğinden emin olmadığında ne yaptın?”
- “Grubun, sunumunuza neleri dahil edeceğinize nasıl karar verdi?”
- “Yeni kelimeleri hatırlamana hangi strateji yardımcı oldu?”

Bu tartışmalar; öğrenenlerin düşüncelerini ifade etme, eylemlerini değerlendirme ve stratejileri farklı bağlamlara aktarma kapasitelerini geliştirir. Nicol ve Macfarlane-Dick'in (2006) belirttiği gibi; üstbilişsel katılım, geri bildirim etkinliğini artırır ve öğrenen bağımsızlığını güçlendirir. Tutarlı bir şekilde desteklendiğinde; öz değerlendirme ve üstbiliş, bir yansıtma ve sorumluluk kültürü besler. **PTDÖ**'de bunlar, performansı öğrenmeye dönüştürmek ve öğrencilerin yalnızca "yapıyor" olmalarını değil, aynı zamanda "anlıyor ve gelişiyor" olmalarını sağlamak için esastır.

Kaynakça

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Nicol, D. J., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in Higher Education*, 31(2), 199–218.

9. Bölüm: Akran Geri Bildirimi

9.1 Akran Değerlendirme Etkinliklerinin Yapılandırılması

Akran etkileşiminin kalitesini artırmak ve öğrencilerin temel düşünme süreçlerini değerlendirmek için öğretmenler, akran değerlendirme oturumlarına kısa açıklama soruları entegre edebilirler. Bu sorular öğrenenlerin akıl yürütme süreçlerini açığa çıkarmaya yardımcı olur ve bilişsel stratejiler üzerine yansıtmayı (**reflection**) teşvik eder. Örnek öğretmen yönlendirmeleri şunları içerir:

- “Arkadaşının çalışmasında etkili bulduğun neyi fark ettin? Neden?”
- “Akranın bir problemi nasıl çözdü veya görevi senden farklı bir şekilde nasıl tamamladı?”
- “Bu kısmın neden kafa karıştırıcı olduğunu veya geliştirilmesi gerektiğini açıklayabilir misin?”
- “Başkasının çalışmasına bakarak ne öğrendin?”
- “Akranının geri bildirimine dayanarak, bunu farklı olarak nasıl yapardın?”

Bu tür sorular; öğrencilere gözlemlerini ifade etme, kanıta dayalı yargılar oluşturma ve geri bildirim kendi öğrenme hedefleriyle ilişkilendirme konularında rehberlik eder. Ayrıca öğretmenlere, öğrenenlerin analitik ve üstbilişsel becerileri hakkında değerli içgörüler sağlar.

Akran geri bildirim, **PTDÖ**'de (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) öğrenenlerin eleştirel düşünme, iletişimsel yetkinlik ve sosyal farkındalık geliştirmelerine yardımcı olan değerli bir biçimlendirici (**formative**) stratejidir. İlkokul öğrencileri yapılandırılmış akran değerlendirmesine dahil olduklarında; yaşa uygun bir dil ve rehberli destek kullanarak performansın farklı yönlerini gözlemlemeyi, değerlendirmeyi ve ifade etmeyi öğrenirler.

Daha da önemlisi, akran geri bildirim öğrenme etrafında diyalogu teşvik eder ve iş birliğine dayalı bir sınıf kültürü besler. Yapılandırılmış akran geri bildirim yoluyla değerlendirme, yalnızca öğretmenin sorumluluğu olmaktan çıkıp paylaşılan ve diyalojik bir süreç haline gelir.

Etkili olabilmesi için akran değerlendirmesinin iyi yapılandırılmış olması ve iskelelerle (**scaffolded**) desteklenmesi gerekir. Öğretmenler; yapıcı yorumların nasıl verileceğini gösteren örnekler kullanarak süreci modelleyerek başlamalıdır. Öğrencilere şu gibi basit geri bildirim kalıpları öğretilebilir:

- “... yapmanı sevdim.”
- “Geliştirebileceğin bir şey ...”
- “Gelecek sefer, ... deneyebilirsin.”

Değerlendirme etkinlikleri, daha önce sınıfta tartışılan belirli öğrenme hedeflerine veya kriterlerine odaklanmalıdır. Basitleştirilmiş rubrikler veya görsel ipuçları (örneğin; netlik, iş birliği veya yaratıcılık için semboller) içeren geri bildirim fişleri gibi araçlar, öğrencilerin gözlemlerine ve yanıtlarına rehberlik etmeye yardımcı olabilir.

9.2 Nitelikli Geri Bildirim için Öğrencilerin Eğitilmesi

Akran geri bildiriminin anlamlı olabilmesi için öğrencilerin **geri bildirim okuryazarlığı** (feedback literacy)—etkili geri bildirim neye benzediğine ve gelişimi nasıl desteklediğine dair bir anlayış—geliştirmeleri gerekir. Bu durum kendiliğinden oluşmaz; açık (explicit) bir öğretim ve uygulama süreci gerektirir.

Temel stratejiler şunları içerir:

- **Modelleme ve rol yapma:** Yapıcı olan ve olmayan (yararsız) yorum örneklerinin uygulamalı olarak gösterilmesi.
- **Geri bildirim provaları:** Geri bildirimi bağımsız olarak uygulamadan önce ikili veya küçük gruplar halinde pratik yapılması.
- **Ortak kriterler:** Başarı kriterlerini öğrencilerle birlikte oluşturmak; böylece akranlarının çalışmalarında tam olarak neyi aramaları gerektiğini bilmelerini sağlamak.
- **Alınan geri bildirim üzerine yansıtma:** Öğrencileri, aldıkları geri bildirimde bir hedef belirleyerek veya revize edilecek bir nokta seçerek yanıt vermeye teşvik etmek.

Bu stratejiler hep birlikte, öğretmen rehberliğindeki geri bildirimden daha bağımsız bir akran etkileşimine doğru **kademeli bir geçiş** destekler. Bu uygulamalar, öğrencilerin belirsiz övgülerin ötesine geçmelerine ve başkalarının çalışmaları hakkında yorum yaparken daha düşünceli ve amaçlı bir yaklaşım geliştirmelerine yardımcı olur.

9.3 Dil Gelişiminde Akran Geri Bildirimi

Akran geri bildirim, dil öğreniminde ikili bir rol oynar: hem içeriğin anlaşılmasını hem de dil üretimini destekler. Geri bildirim vermek; öğrenenlerin dikkatle dinlemesini veya okumasını, çalışmayı beklentilerle karşılaştırmasını ve fikirlerini hedef dil yapılarını kullanarak ifade etmesini gerektirir. Geri bildirim almak ise öğrenenlere yeni bakış açıları kazandırır ve akranlarından dil girdisi (input) almalarını sağlar.

PTDÖ'de (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) akran geri bildirim çeşitli aşamalara entegre edilebilir:

- Sunum provaları sırasında;
- Posterlerin veya metinlerin ilk taslaklarından sonra;
- İş birliğine dayalı görevlere ve grup performansına yanıt olarak.

Öğretmenler; cümle kalıpları (sentence frames), geri bildirim kartları veya projenin dilsel ve iletişimsel hedefleriyle uyumlu kısa kontrol listeleri kullanarak akran diyalogunu teşvik edebilirler. Öğrencilerin öz güveni arttıkça, hazır ipuçlarını kullanmaktan kendiliğinden ve yansıtıcı (reflective) girdiler sunmaya geçiş yapabilirler.

Sonuç olarak akran geri bildirim; yalnızca değerlendirme sürecini zenginleştirmekle kalmaz, aynı zamanda öğrenenleri bilginin birlikte inşa edicileri (**co-constructors**) olmaları için güçlendirir; saygılı ve destekleyici bir ortamda birbirlerinin gelişimini aktif olarak desteklemelerini sağlar.

Kaynakça

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Nicol, D. J., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in Higher Education*, 31(2), 199–218.

Restiglian, E., & Grion, V. (2021). Il feedback dialogico come strategia di miglioramento. *Form@re - Open Journal per la formazione in rete*, 21(1), 72–85. <https://doi.org/10.36253/form-10038>

10. Bölüm: Rubrikler ve Değerlendirme Araçları

10.1 Analitik ve Bütüncül Rubriklerin Tasarlanması

Rubrikler (dereceli puanlama anahtarları); ölçme-değerlendirmeyi şeffaf, adil ve öğrenme çıktılarıyla uyumlu hale getirmek için **PTDÖ**'de temel araçlardır. Hem öğretmenlere hem de öğrenenlere, performansı değerlendirmek ve beklentileri anlamak için ortak bir dil sağlarlar. İlkokul dil sınıflarında rubrikler; net, basit tanımlayıcılar ve uygun yerlerde görsel veya sembolik destekler kullanılarak gelişimsel olarak uygun hazırlanmalıdır. Öğrenenler için rubrikler, beklentileri görünür kılar ve kaliteli bir performansın neye benzediğinin anlaşılmasını destekler.

PTDÖ'de kullanılan iki yaygın rubrik türü şunlardır:

- **Analitik rubrikler:** Performansı farklı kriterlere (örneğin dil kullanımı, yaratıcılık, ekip çalışması) ayırır ve her birini ayrı ayrı puanlar.
- **Bütüncül (holistik) rubrikler:** Genel performans tanımlarına dayanarak toplam bir değerlendirme sunar.

Analitik rubrikler, performansın belirli yönleri hakkında hedef odaklı geri bildirim sağladıkları için özellikle biçimlendirici (**formative**) değerlendirme için etkilidir. Bütüncül rubrikler ise zaman kısıtlı olduğunda veya odak noktası bir projenin genel tutarlılığını veya iletişimsel etkisini değerlendirmek olduğunda yararlı olabilir.

Öğretmenler rubrik geliştirirken şunları yapmalıdır:

- Kriterleri öğrenme çıktıları ve ilgili CEFR (Avrupa Ortak Dil Referans Çerçevesi) betimleyicileriyle uyumlu hale getirmelidir;
- Mümkün olan yerlerde rubriği birlikte oluşturma (**co-constructing**) sürecine öğrencileri dahil etmelidir;
- Farklı performans seviyelerini örneklendirmek için model çalışmalar (exemplars) kullanılmalıdır;
- Öğrencilerin neleri yapamadığından ziyade **neleri yapabildiğini** vurgulayan bir dil kullanılmalıdır.

Analitik ve bütüncül rubrik arasındaki seçim; her zaman şeffaflık ve eşitlik korunarak, değerlendirmenin amacına ve gereken ayrıntı düzeyine göre yapılmalıdır.

36

10.2 Rubriklerin Öğrenme Çıktılarıyla Uyumlandırılması: Eşitlik Güvenceleri

Yüksek kaliteli bir rubrik (dereceli puanlama anahtarı), öğrenme görevinin spesifik hedeflerini yansıtır. **PTDÖ**'de (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) bu; dilsel, bilişsel ve kişilerarası yetkinlikleri içerir. Örneğin, iş birliğine dayalı bir poster sunumu için hazırlanacak bir rubrik şu gibi kriterleri kapsayabilir:

- İletişimin netliği ve etkililiği;
- Fikirlerin alaka düzeyi ve yaratıcılığı;
- İş birliği ve görev paylaşımına dair kanıtlar;
- Görsel düzenleme ve tasarım.

Her kriter, açıkça belirtilmiş öğrenme çıktılarıyla doğrudan eşleşmelidir. Bu uyum, değerlendirmenin odaklanmış, geçerli ve adil kalmasını sağlar. Öğrencileri rubrikleri anlama ve uygulama sürecine dahil etmek motivasyonu artırabilir ve öz düzenlemeyi (**self-regulation**) destekleyebilir (Andrade, 2000).

Eşitlik Güvencesi: “Cezalandırmama” İlkesi

Çok dilli ilkokul sınıflarında kapsayıcılığı sağlamak için rubrikler açık güvenceleri içermelidir. Temel güvencelerden biri, hem öğretmenlere hem de öğrenenlere net bir şekilde iletilmesi gereken “Cezalandırmama” ilkesidir:

Anlam net olduğunda ve görev başarısı sağlandığında, **dilsel doğruluğu (accuracy) cezalandırmayın**. Çok dilli ilkokul sınıflarında rubrikler, dil formunu görev başarısından ayırmalıdır. İletişim etkili olduğu ve öğrenme çıktısı karşılandığı sürece, küçük dil bilgisi veya telaffuz hataları puanları düşürmemelidir.

Bu ilkenin açıkça adlandırılmasıyla rubrikler; yeni gelişen dil yeterliliğinin sınırlı anlama veya yetersiz çaba olarak yanlış yorumlanmasını önlemeye yardımcı olur. Bu yaklaşım; başlangıç aşamalarında iletişimsel etkililiğin resmi doğruluğun önüne geçtiği, kültürel açıdan duyarlı ölçme-değerlendirme ile **CEFR**'in dolayım (mediation) ve çok dilli yetkinlik perspektifleriyle uyumludur.

Bu nedenle rubrikler:

37

Teach with Purpose! Çeşitliliğe Sahip Sınıflar İçin Proje Tabanlı Dil Öğretiminde Geriye Doğru Tasarım ve Performans Değerlendirme

- Anlam, içerik ve iletişimle ilgili kriterler ile dil formuyla ilgili olanları birbirinden net bir şekilde ayırmalıdır;
- Kabul edilebilir performansı esnek betimleyiciler kullanarak tanımlamalıdır (örneğin; *çoğunlukla net, destekle anlaşılabilir*);
- Çok modlu ve dolayimli iletişime (örneğin; görseller, jestler, akran desteği) alan açmalıdır.

Bu yaklaşım, rubriklerin sadece bir "not verme" kağıdı değil, projenin başından sonuna kadar öğrenciye rehberlik eden canlı bir **yol haritası** olarak kullanılmasını sağlar.

10.3 Süreç ve Ürün için Rubrikler

In **PTDÖ**'de (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) hem öğrenme süreci hem de nihai ürün, değerlendirmenin önemli nesnelere sahiptir. Bu nedenle rubrikler şunları yakalayacak şekilde tasarlanabilir:

- **Süreç:** Planlama, araştırma, iş birliği, dil gelişimi ve yansıtma (reflection) dahil;
- **Ürün:** İletişimin netliği, tutarlılık, sunum ve hedef kitle farkındalığı dahil.

Süreç ile ürüne aynı ölçüde değer veren dengeli bir rubrik; öğrenmenin yalnızca sonuçlarla ilgili olmadığını, aynı zamanda öğrencilerin nasıl birlikte çalıştıkları, stratejileri nasıl kullandıkları ve iş birliği içinde problemleri nasıl çözdükleriyle de ilgili olduğunu iletir. Bu çift odaklı yaklaşım, yapılandırmacı ölçme-değerlendirme yaklaşımlarıyla (Torrance, 2007) uyumludur ve kapsayıcı öğrenme uygulamalarını destekler.

İlkokul sınıflarında bu durum; proje çalışması sırasında kullanılan basitleştirilmiş görsel kontrol listelerinin, nihai performanslar için hazırlanan öğretmen rubrikleriyle birleştirilmesini içerebilir. Görsel göstergeler (örneğin; ekip çalışması, iletişim, yaratıcılık için simgeler), öğrencilerin kendi katkılarını takip etmelerine ve ilerleme üzerine erişilebilir bir şekilde yansıtma yapmalarına yardımcı olabilir.

Sonuç olarak, **PTDÖ**'deki rubrikler yalnızca değerlendirme araçları olarak değil, aynı zamanda öğrenme rehberleri olarak işlev görür. "Cezalandırmama" ilkesi gibi açık güvenceleriyle tasarlandığında rubrikler; şeffaflığı, kapsayıcılığı ve yüksek beklentileri destekler. Öğrenenlerin başarının neye benzediğini anlamalarına, ilerlemelerini izlemelerine ve başarılarıyla gurur

duymalarına yardımcı olurken; değerlendirmenin çok dilli ilkokul sınıflarının gerçeklerini yansıtmalarını sağlar.

Kaynakça

Andrade, H. G. (2000). Using rubrics to promote thinking and learning. *Educational Leadership*, 57(5), 13–18.

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Torrance, H. (2007). Assessment as learning? How the use of explicit learning objectives, assessment criteria and feedback in post-secondary education and training can come to dominate learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 14(3), 281–294.

11. Bölüm: Portfolyo Tabanlı Değerlendirme

11.1 Dil Öğrenimi ve Öğrenen Kimliğinde Portfolyoların Rolü

Portfolios Portfolyolar (öğrenci gelişim dosyaları), **PTDÖ**'de öğrenmeyi belgelemek, yansıtmayı (reflection) teşvik etmek ve öğrenci ilerlemesine dair bütüncül bir bakış açısı sunmak için güçlü bir araçtır. Genellikle tek bir zaman dilimindeki izole bir performansı yakalayan geleneksel değerlendirmenin aksine portfolyolar; öğrenenlerin bir proje veya ünite boyunca gelişimlerine dair kanıtlar toplamasına ve bunları düzenlemesine olanak tanır. Kültürel açıdan duyarlı bir ölçme-değerlendirme çerçevesi dahilinde portfolyolar, aynı zamanda öğrenen kimliğinin görünür hale geldiği alanlar olarak işlev görür; öğrencilerin dil öğrenimini kişisel, kültürel ve evdeki deneyimleriyle ilişkilendirmelerine izin verir.

İlkokul dil eğitiminde portfolyolar geniş bir yapıt (artefact) yelpazesi içerebilir: taslaklar, nihai ürünler, öz değerlendirmeler, akran geri bildirimleri, yansıtılmalar, ses veya video kayıtları, fotoğraflar, çizimler ve öğretmen gözlemleri. Düşünülerek tasarlandığında portfolyolar; yalnızca öğrencilerin dilsel olarak neler yapabildiğini değil, aynı zamanda kendilerini öğrenen ve iletişim

kuran kişiler olarak nasıl konumlandıklarını da yakalar. Bu, anlam oluşturmak için aile bilgilerinden, kültürel referanslardan ve günlük deneyimlerden yararlanma biçimlerini de içerir (Chung, 2022).

Portfolyolar ayrıca Proje Tabanlı Dil Öğrenimi kapsamında öğrenenlerin seslerini ve kimliklerini doğrulamada kritik bir rol oynar. Kültürel Açıdan Duyarlı Ölçme-Değerlendirme (CRA) perspektifinden bakıldığında; kişisel anlatılar ve kültürel referanslar, proje hedefleri ve öğrenme çıktılarıyla net bir şekilde ilişkilendirildiklerinde, tamamlayıcı veya anekdot niteliğinde değil, öğrenmenin meşru kanıtları olarak kabul edilir.

Bir **PTDÖ** portfolyosunda öğrenciler; okuldaki öğrenmeyi ev ve toplum deneyimleriyle ilişkilendirmek için dili nasıl kullandıklarını yansıtan yapıtlar dahil edebilirler. Bu yapıtlar, kişisel içeriğin kendisinden ziyade; anlam oluşturma, görev alaka düzeyi ve iletişimsel etkililik açısından değerlendirilir. Örneğin bir portfolyo şunları içerebilir:

- Öğrencinin proje konusuyla bağlantılı bir oyunu, rutini veya geleneği; *"Bu oyun ailemden geliyor"* veya *"Bunu evde oynuyoruz"* gibi ifadelerle tanıttığı kısa bir sözlü kayıt;
- Kültürel olarak tanıdık bir nesnenin, yerin veya etkinliğin; okul dilindeki anahtar kelimelerin veya kısa cümlelerin (ve uygun yerlerde ev dilindeki bir kelime veya ifadenin) eşlik ettiği bir çizimi veya fotoğrafı;
- Öğrencinin anlamı netleştirmek için jestleri, görselleri veya akran desteğini kullanırken bir uygulamayı (örneğin bir oyun kuralı, günlük bir rutin, bir kutlama) sergilediği kısa bir video klip;
- Yapıtın neden seçildiğini ve proje sorusuyla nasıl bağlantılı olduğunu açıklayan (örneğin; *"Bu, nasıl birlikte oynadığımızı gösteriyor"*, *"Ailem bunu böyle yapar"*) bir yansıtma (sözlü, görsel veya yazılı).

These Bu yapıtlar; öğrenenlerin fikirlerini iletmek, prosedürleri açıklamak ve içeriği gerçek dünya bağlamlarıyla ilişkilendirmek için tüm dilsel ve kültürel repertuarlarını nasıl harekete geçirdiklerini görünür kılar. Önemli olan, değerlendirme kriterlerinin tüm öğrenenler için sabit kalmasıdır: Öğretmenler; kültürel içeriğin kendisini yargılamak yerine anlamın netliğini, proje ile alakasını ve iletişimsel stratejilerin kullanımını değerlendirir.

Ev temelli ve kültürel bağlamlı yapıtları açıkça kabul ederek portfolyolar, çok dilli sınıflarda ölçme-değerlendirmeye eşit erişimi destekler. Deneyimleri okulun baskın normlarıyla en çok eşleşen öğrencilere yönelik yanlılığı azaltır ve dil öğreniminin kimlik, aidiyet ve yaşanmış deneyimden ayrılamaz olduğunu doğrular. Bu sayede, **PTDÖ**'de portfolyo temelli değerlendirme; çeşitlilik içeren sınıfların gerçeklerini yansıtarak yapılandırılmış ancak esnek bir öğrenme kaydı sunar; böylece hem güvenilir hem de kapsayıcı hale gelir.

Bir portfolyo oluşturma süreci, üstbilişsel gelişimi destekler. Öğrenciler; çalışma örneklerini seçerek ve tercihlerini —yazılı, çizili veya sözlü yansıtma yoluyla— açıklayarak güçlü yönlerinin, stratejilerinin ve gelişim alanlarının daha fazla farkına varırlar. Böylece portfolyolar, öğrenenlerin kimliklerini doğrularken hem biçimlendirici hem de sonuç odaklı değerlendirme amaçlarına hizmet eder.

11.2 Portfolyo Türleri: Öğrenme, Sunum (Showcase), Değerlendirme

PTDÖ sürecinde farklı portfolyo türleri farklı amaçlara hizmet eder:

- **Öğrenme Portfolyoları:** Taslaklar, yansıtılmalar, geri bildirimler ve devam eden çalışmalar aracılığıyla öğrenme yolculuğunu belgeler. Öz değerlendirmeyi ve öğretimsel karar verme süreçlerini destekler.
- **Sergileme (Showcase) Portfolyoları:** Öğrenenin en iyi veya en anlamlı çalışmalarını öne çıkarır; genellikle başarıyı ve gelişimi sergilemek için iş birliği içinde seçilir.
- **Değerlendirme Portfolyoları:** Müfredat hedefleriyle veya **CEFR** (Avrupa Ortak Dil Referans Çerçevesi) gibi dil çerçeveleriyle uyumlu, yapılandırılmış kanıtlar sunar.

Uygulamada portfolyolar genellikle bu üç türden de unsurlar taşır. Öğretmenler; projenin başında portfolyonun amacını öğrencilere ve ailelere net bir şekilde iletmelidir. İlkokul düzeyindeki öğrenenler; toplama, etiketleme ve yansıtma süreçlerini destekleyen **rehberli şablonlardan** yararlanırken; kişisel ifade ve kültürel referanslar için esnekliğe de sahip olmalıdırlar.

11.3 Portfolyoların Proje Çalışmaları ve Ev Deneyimleri ile Bütünleştirilmesi

Anlamli olabilmesi için portfolyolar, ek bir görev olarak görölmek yerine **PTDÖ** (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) sürecine dahil edilmelidir. Öğretmenler portfolyo gelişimini şu yollarla sınıf rutinlerine entegre edebilirler:

- Yapıtları toplamak için özel bir fiziksel veya dijital alan oluşturarak;
- Düzenli yansıtma ve seçim anları planlayarak (örneğin bir görevi tamamladıktan veya geri bildirim aldıktan sonra);
- Öğrenen yansıtmasını desteklemek için cümle başlatıcılar, görsel ipuçları veya sözlü yansıtma seçenekleri sunarak;
- Öğrencileri tercihlerini sözlü olarak, çizimlerle veya kısa yazılı açıklamalar kullanarak ifade etmeye teşvik ederek.

Kapsayıcı bir perspektiften portfolyolar; küçük yaştaki öğrenenlerin anlamı çeşitli şekillerde ifade ettiğini kabul ederek, çoklu temsil biçimlerine açıkça izin vermelidir. Kabul edilebilir portfolyo yapıtları şunları içerebilir:

- Modellerin, posterlerin veya grup çalışmalarının fotoğrafları;
- Anahtar kelimelerin eşlik ettiği çizimler veya diyagramlar;
- Bir görevi veya fikri açıklayan kısa sözlü kayıtlar;
- Bir süreci veya performansı sergileyen video klipler.

Portfolyolar ayrıca okul ve ev arasında doğal bir köprü kurar. Öğrenenler; aile veya toplum uygulamalarıyla (oyunlar, hikayeler, şarkılar veya rutinler gibi) bağlantılı yapıtları basit açıklamalar eşliğinde dahil edebilirler. Bu durum, evdeki bilginin meşruiyetini pekiştirir ve öğrenme sürecine aile katılımını güçlendirir.

Dijital araçlar (örneğin **Seesaw**, **Padlet**, **Google Slides**); multimedya portfolyo oluşturulmasını destekleyebilir ve ailelerle veya ortak sınıflarla paylaşımı kolaylaştırabilir. Portfolyo değerlendirmesi; yalnızca dil doğruluğuna odaklanmak yerine öğrenme hedeflerine dair kanıtlara, yansıtma kalitesine ve zaman içindeki katılıma odaklanarak kriter bazlı kalmalıdır.

Yakın tarihli e-portfolio araştırmalarında (Bhattacharya & Chauhan, 2020) vurgulandığı üzere; dijital portfolyolar, özellikle kapsayıcı ve çok dilli sınıflarda öğrenen iradesini (**learner agency**) ve görünürlüğünü artırır. Portfolyo temelli değerlendirme; dil gelişiminin yanı sıra öğrenen kimliğini ön plana çıkararak, öğrenci öğreniminin daha eşit ve anlamlı bir temsilini destekler.

Kaynakça

Bhattacharya, A., & Chauhan, A. (2020). E-portfolios as a tool for reflective practice and assessment in primary education. *Education and Information Technologies*, 25(6), 5371–5389. <https://doi.org/10.1007/s10639-020-10251-x>

Chung, S. Y. (2022). Student learning portfolios in project-based learning: Evidence of formative learning and metacognitive development. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 47(2), 284–300. <https://doi.org/10.1080/02602938.2021.1930839>

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Barrett, H. (2007). Researching electronic portfolios and learner engagement: The REFLECT Initiative. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 50(6), 436–449.

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Shepard, L. A. (2000). The role of assessment in a learning culture. *Educational Researcher*, 29(7), 4–14. <https://doi.org/10.3102/0013189X029007004>

12. Bölüm: Örnekler (Exemplars) ve Değerlendirme Standartları

12.1 Beklentileri Netleştirmede Örneklerin Kullanımı

Örnek çalışmalar (exemplars) —öğrencilerin farklı performans seviyelerindeki çalışma örnekleri— değerlendirme kriterlerini görünür ve somut hale getirmek için güçlü araçlardır. Öğrencilerin başarının neye benzediğini anlamalarına yardımcı olur ve soyut rubriklerin üzerindeki gizem perdesini kaldırır.

PTDÖ'de örnek çalışmalar; dil kullanımı, yaratıcılık, yapı ve iş birliği konusunda somut modeller sunar. Projenin başında öğrencilerle paylaşıldığında örnek çalışmalar; hedef belirlemeyi destekler, değerlendirme kriterlerinin anlaşılmasına yardımcı olur ve öğrenen öz güvenini artırır (Carless & Chan, 2017).

İlkokul düzeyindeki öğrenenler için örnek çalışmalara, belirli güçlü yönleri vurgulamak adına rehberli tartışmalar veya görsel ipuçları eşlik etmelidir. Öğretmenler örnek çalışmalarını; geri bildirim uygulamalarını modellemek, başarı kriterlerini birlikte oluşturmak (**co-construct**) veya karşılaştırma ve analizi teşvik etmek (örneğin; *"Bu örneği net veya etkili kılan nedir?"*) için kullanabilirler. Örnek çalışmaların; farklı yaklaşımları, beceri seviyelerini ve sesleri temsil edecek şekilde çeşitli ve kapsayıcı olması önemlidir. Öğretim amacına bağlı olarak projenin farklı aşamalarında (örneğin; başlangıçta, taslak aşamasında veya son değerlendirmeden önce) tanıtılabilirler.

Örnek çalışmaları kullanırken:

- Çeşitli yeterlilik düzeylerini sergileyen "otantik" ödevler seçin.
- Güçlü yönleri ve gelişim alanlarını vurgulayın.
- Örnekleri sınıfta tartışarak öğrencileri bunları analiz etmeye ve kriterlerle karşılaştırmaya davet edin.
- Öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi sırasında bunları referans noktası olarak kullanın.

Bu süreç, standartların içselleştirilmesini destekler ve öğrencilerin ilerlemeyi kendi başlarına izleme becerilerini geliştirir.

12.2 Ölçütlerin Öğrencilerle Birlikte Oluşturulması (Co-construction)

Değerlendirme kriterlerini birlikte oluşturmak, öğrenenleri kendi öğrenme süreçlerini sahiplenmeleri için güçlendirir ve beklentileri netleştirir.

Kriterlerin birlikte inşa edilmesi; tartışma, müzakere ve yansıtma süreçlerini içerir ki bu beceriler **PTDÖ**'nün (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) iletişimsel ve üstbilişsel hedefleriyle yakından örtüşür. Öğretmenler, bu tartışmaların öğrenme hedeflerine ve değerlendirme amaçlarına odaklı kalmasını sağlamak için süreci yapılandırmada kilit rol oynarlar.

Bu süreç, örnek çalışmaların (exemplars) incelenmesiyle başlayabilir; ardından yaşa uygun bir dille rubriklerin veya kontrol listelerinin rehberli geliştirilmesiyle devam edebilir. Küçük yaşta öğrenciler; görsel semboller veya cümle kalıpları (örneğin, “İyi bir ekip çalışması ... demektir”) aracılığıyla kriterlere katkıda bulunabilirler. Dann (2014) tarafından önerildiği üzere, birlikte oluşturma süreci öğrenenlerin standartları içselleştirmesini ve kendi ilerlemelerini daha etkili bir şekilde izlemelerini sağlar.

Öğretmenler, bu kriterleri proje boyunca yeniden gözden geçirebilir ve revize edebilirler; bu da öğrenenlerin değerlendirmeyi öğrenme sürecinin **yaşayan, gelişen bir parçası** olarak görmelerini sağlar. Kriterlerin düzenli olarak yeniden ziyareti, öğrenenlerin proje sırasında ilerlemeyi izlemelerine ve stratejilerini ayarlamalarına yardımcı olarak biçimlendirici (**formative**) değerlendirmeyi destekler. (Bakınız: Ek G5)

12.3 Şeffaflık ve Motivasyonun Artırılması

Transparency Ölçme-değerlendirmede şeffaflık kaygıyı azaltır ve içsel motivasyonu artırır. Öğrenciler değerlendirmenin amacını ve çalışmalarının nasıl yargılanacağını anladıklarında, çabalarını daha iyi odaklayabilirler.

Öğretmenler şeffaflığı şu yollarla teşvik edebilir:

- Değerlendirme araçlarını projenin başında tanıtmak;
- Süreç boyunca kriterleri yeniden gözden geçirmek;
- Örnek çalışmalara (exemplars) atıfta bulunarak ilerlemeyi kutlamak;
- Standartlarla açıkça bağlantılı betimleyici geri bildirimler kullanmak.

Değerlendirme şeffaflığı; öğrencilerin ne için çalıştıklarını ve nasıl değerlendirileceklerini anladıklarında göreve daha anlamlı bir şekilde katılım gösterme olasılıklarını artırır. Örnek çalışmalar ve paylaşılan kriterler; değerlendirme dilini "gizemli" olmaktan çıkarır, hedefleri ulaşılabilir kılar ve akran ile öz değerlendirmeyi destekler.

Dahası, şeffaflık **hakkaniyet (equity)** için kritiktir. Çeşitlilik içeren sınıflarda, farklı dilsel veya kültürel geçmişlere sahip öğrenenler beklentileri farklı yorumlayabilir. Örnek çalışmalar ve birlikte oluşturulmuş standartlar, bu boşluğu kapatmaya yardımcı olur ve tüm öğrencilerin aynı başarı anlayışına erişmesini sağlar.

Önemli bir nokta olarak; bu ilkeler sadece öz veya akran değerlendirmesi için değil, performans değerlendirmesi için de geçerlidir. Öğrenmenin genellikle bir sunum veya ortak bir ürünle sonuçlandığı **PTDÖ**'de, performans değerlendirmesinin tasarımı öğrenci merkezli kalmalıdır. Bu; öğrencilerin görev hedeflerini anlamalarına öncelik vermek, anlamlı geri bildirim fırsatları sunmak ve sonucun yanı sıra süreci de vurgulamak anlamına gelir.

Öğrenci merkezli değerlendirme; öğrencilerin pasif birer "not alıcısı" değil, kendi öğrenme kanıtlarını yorumlayan ve buna göre hareket eden aktif katılımcılar olmalarını sağlar. Bu bağlamda performans değerlendirmeleri, sadece bir beceri sergileme alanı değil; gelişimi, diyalogu ve yansıtmayı (**reflection**) teşvik edecek şekilde çerçeveselendirilmelidir.

Kaynakça

Adie, L., Stobart, G., & Cumming, J. (2020). Assessment and learning: State of play and new directions. In Wyse, D., Hayward, L., Pandya, J. Z. (Eds.), *The SAGE Handbook of Curriculum, Pedagogy and Assessment* (2nd ed., pp. 939–956). SAGE Publications.

Carless, D., & Chan, K. K. H. (2017). Managing dialogic use of exemplars. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 42(6), 930–941.

<https://doi.org/10.1080/02602938.2016.1211246>

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Dann, R. (2014). Assessment as learning: Blurring the boundaries of assessment and learning for theory, policy and practice. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 21(2), 149–166. <https://doi.org/10.1080/0969594X.2014.898128>

13. Bölüm: Değerlendirmenin Uygulanmasına Yönelik Süreç Rehberi

13.1 Öğretmenler için Adım Adım Uygulama Rehberi

PTDÖ’de değerlendirmeyi uygulamak; kasıtlı bir planlama ve öğrenci merkezli bir zihniyet gerektirir. Bu bölüm, yapı ile esnekliği dengeleyen, öğretmenlerin projenin tüm döngüsü boyunca biçimlendirici (**formative**) ve sonuç odaklı (**summative**) uygulamaları yerleştirmelerine olanak tanıyan adım adım bir yaklaşım sunar.

Adım 1: Net Çıktıları ve Yetkinlikleri Tanımlayın

Sonu düşünerek başlayın. CEFR (Avrupa Ortak Dil Referans Çerçevesi) betimleyicileri ve müfredat hedefleriyle uyumlu dilsel ve çapraz yetkinlikleri (örneğin; iş birliği, eleştirel düşünme) belirleyin. Bu hedeflerin basitleştirilmiş versiyonlarını öğrencilerle birlikte oluşturarak onları sürece dahil edin.

Adım 2: Değerlendirmeyi Başından İtibaren Planlayın

Değerlendirme projenin ayrılmaz bir parçası olmalıdır; sonradan akla gelen bir şey değil. Öğrenme kanıtlarını ne zaman ve nasıl toplayacağınızı (örneğin; biçimlendirici kontroller, performans görevleri, akran geri bildirim) ve bu değerlendirmelerin öğretimi nasıl şekillendireceğini belirleyin.

Adım 3: Rubrikleri ve Kontrol Listelerini Sürece Dahil Edin

Küçük yaştaki öğrenenler için uyarlanmış rubrikleri ve öz değerlendirme kontrol listelerini kullanın. Bu araçları projenin başında paylaşın. Öğrenci yansıtmasını ve revizyonu desteklemek için çalışma aşamalarında bu araçlara geri dönün.

Adım 4: İlerlemeye Rehberlik Etmek İçin Biçimlendirici Değerlendirmeyi Kullanın

Gözlem, öğrenme günlükleri, öğretmen soruları ve mini görüşmeler gibi düzenli biçimlendirici stratejileri sürece dahil edin. Bunlar, duyarlı öğretimi destekler ve öğrenenlerin bilişsel süreçlerine dair içgörüler sağlar.

Adım 5: Yansıtma ve Öz Değerlendirme İçin İskele Kurun (Scaffolding)

Öğrencileri durup öğrenmeleri üzerine düşünmeye teşvik eden rutinler yerleştirin. Stratejilerini, zorluklarını ve hedeflerini ifade etmelerine yardımcı olmak için cümle başlatıcılar, ilerleme çubukları veya sözlü yansıtılmalar kullanın.

Adım 6: Performans Değerlendirmesini Düşünerek Uygulayın

Performans değerlendirmeleri (örneğin sunumlar, grup ürünleri) gerçek dünya iletişimini yansıtmalıdır. Bunların net ve öğrenci dostu kriterler etrafında tasarlandığından emin olun. Öğrencileri provalar, akran geri bildirim ve devam eden biçimlendirici destekle hazırlayın.

Adım 7: Öğrenmeyi Portfolyolarla Belgeleyin

Öğrencileri, gelişimi ve çabayı gösteren çalışmalarını toplamaya teşvik edin. Portfolyolar, projenin tamamından yapıtlar içermeli; ürünün yanı sıra süreci de vurgulayan öğretmen ve öğrenci yorumlarını kapsamalıdır.

Adım 8: Gözden Geçirin, Yansıtın ve Kutlayın

Projeyi, öğrenme çıktılarını öğrencilerle birlikte gözden geçirerek sonlandırın. Onları gelişimleri üzerine yansıtma yapmaya ve yeni hedefler belirlemeye davet edin. Öğrenci sesine değer vermek ve aile katılımını artırmak için sergiler veya öğrenme şenlikleri düzenleyin.

13.2 Zaman ve Kaynak Yönetimi

PTDÖ'de ölçme-değerlendirme süreci sürdürülebilir olmalıdır. Öğretmenler şunları yapmalıdır:

- Görevleri yardımcı öğretmenler veya asistanlar arasında paylaşarak.
- Verimli kanıt toplama süreci için dijital araçlar kullanmak (örneğin; portfolyolar, geri bildirim formları).
- Değerlendirmeyi projenin sonuna bırakmak yerine düzenli kontrol aşamaları planlamak.
- Öğrencileri öz değerlendirme konusunda kademeli olarak daha fazla sorumluluk almaları için eğitmek.

Meslektaşlarla iş birliği yapmak (örneğin; takım öğretimi, performans görevlerinin ortak değerlendirilmesi/moderasyonu), iş yükünü azaltabilir ve değerlendirmedeki tutarlılığı artırabilir.

13.3 Yaygın Hatalar ve Çözüm Önerileri

Olası Hata	Çözüm
Değerlendirmenin sona eklenmesi	Değerlendirme tasarımını proje planlama sürecine en baştan dahil edin.
Geri bildirim belirsiz veya seyrek olması	Yapılandırılmış rutinler ve geri bildirim kalıpları (stems) kullanın.
Performans görevlerinin öğrenmeden kopuk hissettirmesi	Görevleri net çıktılarla hizalayın ve iskele kurma (scaffolding) desteği sunun.
Ürüne çok, sürece ise yetersiz odaklanması	Biçimlendirici araçları sürece dahil edin ve yansıtma sürecine değer verin.
Değerlendirmenin öğretimi gölgede bırakması/baskılaması	"Hafif dokunuşlu" (light-touch) araçlar kullanın ve yansıtma rollerini öğrencilere devredin.
Aşırı karmaşık rubrikler	Tanımlayıcıları basitleştirin ve ana kriterlere odaklanın.
Değerlendirme yükü (Overload)	Temel kanıtlara ve biçimlendirici kontrollere öncelik verin.
Sınırlı öğrenci katılımı	Öğrenenleri kriter geliştirme ve yansıtma süreçlerine aktif olarak dahil edin.
Tutarsız yargılar/puanlamalar	Meslektaşlarla ortak değerlendirme (moderation) yapın ve örnek çalışmaları referans alın.

Her şeyden önce, **PTDÖ**'de değerlendirme her zaman **öğrenme merkezli** kalmalıdır. Performans değerlendirmeleri, tek seferlik puanlamalara indirgenmemeli; aksine öğrencilerin gelişimine, stratejik düşünmesine ve katılımına odaklanan otantik öğrenme kanıtları olarak hizmet etmelidir. Öğretmenler; kriterlerin ve geri bildirimlerin bir "**gelişim zihniyetini**" (growth mindset) beslemesini sağlayarak, değerlendirmeyi sadece bir başarı kaydı değil, öğrenmenin temel bir aracı haline getirmelidir.

Kaynakça

Adie, L., Stobart, G., & Cumming, J. (2020). Assessment and learning: State of play and new directions. In Wyse, D., Hayward, L., Pandya, J. Z. (Eds.), *The SAGE Handbook of Curriculum, Pedagogy and Assessment* (2nd ed., pp. 939–956). SAGE Publications.

Boud, D., & Falchikov, N. (2006). Aligning assessment with long-term learning. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 31(4), 399–413.

Carless, D. (2015). *Excellence in University Assessment: Learning from award-winning practice*. Routledge.

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Bölüm 13: Değerlendirme Uygulama Rehberi

13.1 Öğretmenler için Adım Adım Uygulama

1. **Öğrenme Çıktılarını Tanımlayın:** Net hedefler belirlemek için **geriye doğru tasarım** (backward design) yöntemini kullanın.
2. **Değerlendirme Araçlarını Seçin:** Projeye en uygun rubrik, portfolyo ve geri bildirim stratejileri kombinasyonuna karar verin.
3. **Rubrik Geliştirin veya Uyarlayın:** Kriterleri öğrenme hedefleri ve **CEFR** (Avrupa Ortak Dil Referans Çerçevesi) betimleyicileriyle uyumlu hale getirin.
4. **Örnek Çalışmalar (Exemplars) Toplayın:** Beklentileri somutlaştırmak için örnekler toplayın veya oluşturun.
5. **Değerlendirme Çerçevesini Tanıtın:** Kullanılacak araçları ve kriterleri öğrencilere projenin başında açıklayın.
6. **Sürekli Kanıt Toplayın:** Proje boyunca biçimlendirici (**formative**) değerlendirmeyi aktif olarak kullanın.
7. **Yansıtmayı (Reflection) Teşvik Edin:** Öğrencilerin öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yapabilmeleri için sürece uygun fırsatlar yerleştirin.
8. **Özetleyin ve Raporlayın:** Nihai değerlendirmeleri (sonuç raporlarını) oluştururken kriter bazlı kanıtlardan yararlanın.

13.2 Zaman ve Kaynakların Yönetimi

50

Teach with Purpose! Çeşitliliğe Sahip Sınıflar İçin Proje Tabanlı Dil Öğretiminde Geriye Doğru Tasarım ve Performans Değerlendirme

PTDÖ'de değerlendirme süreci zaman alıcı olabilir. Aşağıdaki stratejileri göz önünde bulundurun:

- Görevleri yardımcı öğretmenler veya asistanlar arasında paylaşarak.
- Verimli kanıt toplama süreci için dijital araçlar kullanmak (örneğin; portfolyolar, geri bildirim formları).
- Değerlendirmeyi projenin sonuna bırakmak yerine düzenli kontrol aşamaları planlamak.
- Öğrencileri öz değerlendirme konusunda kademeli olarak daha fazla sorumluluk almaları için eğitmek.

13.3 Yaygın Hatalar ve Çözüm Önerileri

Hatalar	Çözüm
Aşırı karmaşık rubrikler	Betimleyicileri basitleştirin ve ana kriterlere odaklanın.
Değerlendirme yükü (Overload)	Temel kanıtlara ve biçimlendirici (formative) kontrollere öncelik verin.
Sınırlı öğrenci katılımı	Öğrenenleri kriter geliştirme ve yansıtma (reflection) süreçlerine dahil edin.
Tutarsız yargılar / puanlamalar	Meslektaşlarla ortak değerlendirme (moderation) yapın ve örnek çalışmaları referans alın.

14. Bölüm: Değerlendirme ve Avrupa Ortak Dil Referans Çerçevesi (CEFR)

14.1 CEFR Düzeylerine Giriş

Avrupa Ortak Dil Referans Çerçevesi (CEFR), dil yeteneğini tanımlamak için uluslararası bir standart sağlar. Öğrenenlerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinde dille neler yapabildiklerini detaylandırarak, dil yeterliliğini altı seviyede (A1'den C2'ye) tanımlar. İlkokul **PTDÖ** (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi) bağlamları için odak noktası genellikle **Pre-A1 ile B1** arasındaki seviyelerdir.

CEFR betimleyicileri, gerçek dünya dil kullanımını vurgulayarak **PTDÖ**'nün iletişimsel ve görev temelli yaklaşımıyla yüksek uyum sağlar. Ayrıca, kapsayıcı ve öğrenme merkezli bir değerlendirme tasarımı için temel teşkil eden şeffaf hedef belirlemeyi ve tutarlı bir ilerlemeyi destekler.

51

Teach with Purpose! Çeşitliliğe Sahip Sınıflar İçin Proje Tabanlı Dil Öğretiminde Geriye Doğru Tasarım ve Performans Değerlendirme

14.2 Dil Projelerinin CEFR Tanımlayıcıları ile Eşleştirilmesi

PTDÖ'de ölçme-değerlendirme, proje çıktılarına **CEFR** (Avrupa Ortak Dil Referans Çerçevesi) "yapabiliyorum" (can-do) ifadeleriyle ilişkilendirerek güçlendirilebilir. Bu betimleyiciler; eğitimcilere görevler, rubrikler ve yansıtma araçları tasarlamak için somut referans noktaları sunar.

Örneğin:

- **A1:** "Kendileri hakkında basit ifadeler ve cümleler yazabilir."
- **A2:** "Günlük nesnelere/şeyler hakkında basit betimlemeler yapabilir."
- **B1:** "Tanıdık konularda bağlantılı metinler üretebilir."

Öğretmenler bu betimleyicileri; gelişimsel olarak uygun öğrenme çıktıları oluşturmak ve zaman içindeki dil gelişimini takip etmek için kullanabilirler. **CEFR** betimleyicileri; rubriklere ve öz değerlendirme araçlarına entegre edildiğinde, öğrencilerin görevlerinin iletişimsel amaçlarını anlamalarına yardımcı olur.

Çok dilli veya kapsayıcı sınıflarda, **CEFR** ile uyumlu değerlendirme; kısmi yetkinlikleri (**partial competences**) tanıyarak ve öğrenenlerin dilsel repertuarlarına değer vererek eşitliği (equity) destekler. (Örnek için Ek G'ye bakınız.)

14.3 QCER (CEFR) Rehberleri ile Uyumlu Değerlendirme

CEFR Tamamlayıcı Cilt (Avrupa Konseyi, 2020), arabuluculuk (mediation), çok dillilik (plurilingualism) ve stratejileri dahil ederek orijinal çerçeveyi genişletir. Bu boyutlar, iş birliğine dayalı ve proje tabanlı bağlamlarla oldukça uyumludur. Ayrıca ilköğretim seviyesine uyarlanabilecek performans betimleyicileri sunar.

PTDÖ'de (Proje Tabanlı Dil Öğrenimi); bir ürün sunmak, grup çalışmasında anlam üzerinde müzakere etmek veya bir süreci açıklamak gibi performans değerlendirmeleri, **CEFR** tabanlı araçlar kullanılarak ölçeklendirilebilir. Tutarlılığı sağlamak için:

- Küçük yaşta öğrenenler için özelleştirilmiş, basitleştirilmiş **CEFR** betimleyicileri kullanın.
- Görev türlerini **CEFR** alanlarında tanımlanan iletişimsel etkinliklerle (örneğin; basit bir sunum yapma, bilgi alışverişinde bulunma) uyumlu hale getirin.
- Süreç odaklı betimleyicilere yer verin (örneğin; "Destekle kısa bir sunum planlayabilir ve sunabilir").
- Hem dili hem de etkileşimi değerlendirmek için **CEFR**'i gözlem ve nitel araçlarla birleştirin.

Öğrenme merkezli bir yaklaşım; **CEFR**'i sadece sonuç odaklı (**summative**) bir kıyaslama aracı olarak değil, aynı zamanda öğretim, geri bildirim ve yansıtma (reflection) için bir iskele (**scaffold**) olarak kullanmak anlamına gelir. **CEFR** odaklı performans değerlendirmeleri, öğrenmenin hâlâ gelişim aşamasında olan bir süreç olduğunu kabul ederken; öğrenenlere ne bildiklerini ve anlamlı bağlamlarda neler yapabildiklerini gösterme fırsatı vermelidir.

Kaynakça

Carlsen, C., & Jensen, B. (2021). CEFR-informed language assessment: Principles and challenges. *Language Testing*, 38(4), 563–583. <https://doi.org/10.1177/02655322211004264>

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

North, B., Piccardo, E., & Goodier, T. (2018). *Aligning curricula, tests and teaching with the CEFR: A handbook*. Council of Europe Publishing.

Piccardo, E. (2017). Plurilingualism and assessment: Promoting linguistic flexibility through the CEFR. *The Modern Language Journal*, 101(3), 553–566.

15. Bölüm: Sonuç

15.1 Değerlendirme Uygulamalarının Bütüncül Olarak Ele Alınması

Proje tabanlı bağlamlarda dil öğreniminin değerlendirilmesi, çok boyutlu ve kapsayıcı bir yaklaşım gerektirir. Bu çerçeve; geriye dönük tasarıma (**backward design**) dayanan ve **CEFR** standartlarıyla uyumlu olan **PTDÖ**'nün; biçimlendirici (**formative**), sonuç odaklı (**summative**), öz, akran ve performans temelli değerlendirme stratejilerinin entegrasyonunu nasıl desteklediğini ana hatlarıyla ortaya koymuştur.

Tüm bölümler boyunca, araçların, görevlerin ve süreçlerin seçimine öğrenme merkezli bir felsefe rehberlik etmiştir. Değerlendirme artık sadece çıktıların bir ölçüsü değil; pedagojik kararların,

öğrenci katılımının ve mesleki yansıtmanın (**reflection**) bir itici gücüdür. Eğitimciler; değerlendirmeyi proje tabanlı çalışmanın kalbine yerleştirerek, öğrenenlerin hedeflerini anlamalarını, ilerlemelerini izlemelerini ve gelişimlerini anlamlı ve otantik dil kullanımı yoluyla ifade etmelerini sağlarlar.

15.2 Eğitimciler için Öneriler

Bu çerçeveyi etkili bir şekilde uygulamak için eğitimcilerin şunları yapmaları önerilir:

- Değerlendirmeyi müfredat tasarımıyla birlikte planlayın; net ve dil odaklı öğrenme çıktılarıyla başlayın.
- Şeffaflığa öncelik verin; kriterleri öğrencilerle birlikte oluşturun, örnek çalışmalar (exemplars) kullanın ve rubrikleri öğrenme sürecinin başında paylaşın.
- Gerçek hayat iletişimini yansıtan ve öğrencilerin entegre yetkinliklerini sergilemelerine olanak tanıyan performans görevleri kullanın.
- Küçük yaştaki öğrenenler için değerlendirmeyi destekleyin (scaffold); görsel destekler, yapılandırılmış yansıtma araçları ve gelişimsel olarak uygun bir dil kullanın.
- Düzenli geri bildirim döngüleri ve portfolyo çalışmaları aracılığıyla öğrenenlerin yansıtma ve öz düzenleme süreçlerine katılımını sağlayın.
- CEFR (Avrupa Ortak Dil Referans Çerçevesi) betimleyicilerini dahil edin; böylece farklı öğrenen profilleri arasında ilerleme, eşitlik ve alaka düzeyini sağlayın.

Eğitimciler ayrıca kendi ölçme-değerlendirme okuryazarlıkları üzerine düşünmeli; uygulamada tutarlılık ve yenilik sağlamak için iş birliğine dayalı ortak değerlendirme (moderation), sürekli mesleki gelişim ve meslektaşlarla diyalog kurma yollarını değerlendirmelidir.

15.3 Proje Tabanlı Öğrenmede (PTÖ) Değerlendirmenin Geleceği

Eğitim bağlamları geliştikçe ve temel yetkinliklere verilen önem artmaya devam ettikçe, değerlendirme çerçeveleri dinamik ve duyarlı kalmalıdır. PTÖ değerlendirmesinin gelecekteki gelişim süreçleri şunları dikkate almalıdır:

- Belgeleme, geri bildirim ve yansıtma süreçleri için dijital araçların entegrasyonunu derinleştirmek.
- Değerlendirme diyaloglarını tasarlama ve yönetmede öğrencilerin rolünü genişletmek.

- Öğrencilerin kendi ilerlemelerini değerlendirmede giderek daha özerk hale geldiği "**öğrenme olarak değerlendirme**" (assessment as learning) yaklaşımını vurgulamak.
- Öğrenenlerin kimliklerini, dillerini ve bilgi edinme yollarını onaylayan kültürel açıdan duyarlı uygulamaları benimsemek.
- Değerlendirme uygulamalarını sürdürülebilirlik eğitimi ve küresel vatandaşlık hedefleriyle uyumlu hale getirmek.

Sonuç olarak, PTDÖ'de değerlendirme süreci öğrenmeyi bir yolculuk olarak kutlamalıdır; odağını sadece öğrencilerin ne ürettiğiyle sınırlı tutmamalı, onların birer iletişimci, iş birlikçi ve eleştirel düşünür olarak nasıl geliştiklerini de kapsamalıdır.

Kaynakça

Adie, L., Stobart, G., & Cumming, J. (2020). Assessment and learning: State of play and new directions. In Wyse, D., Hayward, L., Pandya, J. Z. (Eds.), *The SAGE Handbook of Curriculum, Pedagogy and Assessment* (2nd ed., pp. 939–956). SAGE Publications.

Black, P., & Wiliam, D. (2009). Developing the theory of formative assessment. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 21(1), 5–31. <https://doi.org/10.1007/s11092-008-9068-5>

Carless, D. (2015). *Excellence in University Assessment: Learning from award-winning practice*. Routledge.

Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>

Restiglian, E., & Grion, V. (2021). Il feedback dialogico come strategia di miglioramento. *Form@re - Open Journal per la formazione in rete*, 21(1), 72–85. <https://doi.org/10.36253/form-10038>

Ekler

Ek A: Örnek Rubrikler

1. Sözlü sunum rubriği (CEFR uyumlu)
2. Grup iş birliği rubriği (Süreç odaklı)
3. Proje çıktısı rubriği (Bütüncül ve analitik versiyon)
4. Öğrenciler tarafından kullanılacak grup sunumu rubriği
5. 7 yaş grubu için basitleştirilmiş rubrik
6. Betimleyici değerlendirme rubriği

A.1 Sözlü Sunum Rubriği (8–9 Yaş)

Çok dilli ilkokul sınıflarındaki CEFR A1–A2 seviyesindeki öğrenenlerle kullanım içindir.

Kriter	Tamamen Başarıldı	Büyük Oranda Başarıldı	Kısmen Başarıldı
Net ve iyi bir hızda konuşma	Net konuştum ve herkes beni anlayabildi.	Çoğunlukla nettim ama bazen çok hızlı veya çok sessiz konuştum.	Bazı kelimelerimin anlaşılması zordu.
Konu kelimelerini ve ifadelerini kullanma	Öğrendiğimiz yeni kelimelerin birçoğunu kullandım.	Öğrendiğimiz yeni kelimelerin bazılarını kullandım.	Sadece birkaç konu kelimesi kullandım.
Dinleyiciye bakma ve jestleri kullanma	İnsanlara baktım ve fikirlerimi göstermek için ellerimi kullandım.	Bazen dinleyicilere baktım ve birkaç jest yaptım.	Çoğunlukla kağıttan okudum ve jest/el-kol hareketi kullanmadım.
Fikirleri örneklerle açıklama	Fikirlerim netti ve örnekler verdim.	Bazı örnekler verdim ama bazıları belirsizdi.	Fikirlerimin takibi/anlaşılması kolay değildi.

A.2 Grup İşbirliği Rubriği (7–9 Yaş)

Sürece ve kişiler arası gelişime odaklanır.

Kriterler	Karşılandı	Büyük Oranda Karşılandı	Pek Karşılanmadı
Başkalarını dinledim.	Her zaman dinledim ve sıramı bekledim.	Genellikle dinledim ama bazen söz kestim.	Başkalarını her zaman dinlemedim.
Gruba yardım ettim.	Tüm görevlerde yardımcı oldum.	Bazı görevlerde yardımcı oldum.	Pek fazla yardım etmedim.
Kibar konuştum.	Nazik ve kibar kelimeler kullandım.	Çoğunlukla kibardım.	Bazen nazik konuşmayı unuttum.
Odaklandım.	Görevime sadık kaldım ve başkalarının da odaklanmasına yardım ettim.	Çoğu zaman odaklanmıştım.	Sıklıkla dikkatim dağıldı.

A.3 Nihai Proje Rubriği (Bütüncül – 8–9 Yaş)

Genel sonuçların ve becerilerin bütünleşmesini değerlendirir.

Seviye	Açıklama
Tamamen Başarıldı	Proje; net dil kullanımı, ekip çalışması ve yaratıcılık sergiliyor; görev hedeflerini tamamen karşılıyor.
Büyük Oranda Başarıldı	Proje; belli bir destekle çoğu hedefi karşılıyor ve bazı dil gelişimi belirtileri gösteriyor.
Kısmen Başarıldı	Projenin hedeflere ulaşması için daha fazla çalışılması gerekiyor ve sınırlı dil kullanımı içeriyor.

A.4 Grup Sunumu Rubriği (Öğrenciler için Basitleştirilmiş)

Kriterler	Harika (4)	İyi (3)	Orta (2)	Geliştirilmeli (1)
-----------	------------	---------	----------	--------------------

Dil Doğruluğu	Çok az hata var, anlaşılması kolay.	Bazı hatalar var ama ne demek istediğini anlıyorum.	Anlamayı biraz zorlaştıran bazı hatalar var.	Çok fazla hata var, anlaşılması zor.
Konuşma ve Akıcılık	Net ve öz güvenli konuşuyor.	Net konuşuyor ama biraz duraksama/teredüt var.	Bazen anlaşılması zor veya biraz heyecanlı/gergin.	Anlaşılması zor veya çok sessiz.
İçerik Uygunluğu	Rapordaki her şey konuyu açıklamaya yardımcı oluyor.	Raporun büyük bir kısmı konuyu açıklamaya yardımcı oluyor.	Bazı kısımlar konuyla pek uyumuyor.	Rapor konuyu iyi açıklamıyor.
Görsel Düzen	Rapor düzenli ve takip etmesi kolay.	Rapor çoğunlukla düzenli ve organize.	Rapor biraz karışık ve okunması zor.	Rapor çok karışık ve anlaşılması zor.
Takım Çalışması	Herkes birlikte çalıştı ve birbirine yardımcı oldu.	Grubun büyük çoğunluğu birlikte iyi çalıştı.	Bazı kişiler diğerleri kadar çaba göstermedi.	Herkes birlikte çalışmadı.

A.5 Yedi Yaş için Basitleştirilmiş Rubrik (Görselsiz Versiyon – Sınıf Tartışması İçin)

Bir "çember sohbeti" sırasında, her bir maddeyi birlikte puanlamak için işaretleyiciler veya onay işaretleri kullanın:

- Konu hakkında bazı yeni kelimeler ve cümleler kullanarak konuştum.
- Proje hakkında araştırma yaptım ve bilgiler okudum.
- Proje çalışması için gereken kelimeleri, cümleleri ve gerekli her şeyi yazdım.
- Projemizi/çalışmamızı sergiledim ve açıkladım.
- Başkaları konuştuğunda dinledim.
- Arkadaşlarımla iş birliği içinde çalıştım.

Ölçek (Sözlü olarak tartışılır): = Çok iyi / = İyi / = Biraz daha pratik yapmam gerekiyor

A.6 Betimleyici Değerlendirme Rubriği

Sıralama

Seviye	Açıklama
	Net ve düzenli bir iletişim sergiler; dil kullanımı çoğunlukla doğrudur.
Mükemmel	Görsellerle dinleyicilerin ilgisini çeker ve güçlü bir iş birliği sergiler. Mesaj anlaşılırdır; bazı küçük dil veya düzenleme sorunları mevcuttur.
İyi	Görsellerde çaba gösterir ve makul düzeyde bir iş birliği sergiler.
Gelişmekte Olan	Sunum kısmen nettir ancak dil hataları ve organizasyonel sorunlar barındırır. Görsel destek sınırlıdır veya grup katılımı dengesizdir.
Başlangıç Düzeyi	Sık hatalar ve zayıf organizasyon nedeniyle takip etmesi zordur. Minimum düzeyde görsel kullanımı veya iş birliği görülür.

Ek B: Portfolyo Şablonları

B.1 Portfolyo Kapak Sayfası Şablonu

Öğrencinin Adı: _____

Sınıf: _____

Proje Adı: _____

Başladığı Gün: _____

Tamamlandığı Gün: _____

Portfolyo Türü: (her biri kısaca açıklanmalıdır)

- Öğrenme Portfolyosu
 Sunum Portfolyosu
 Değerlendirme Portfolyosu

B.2 Portfolyo İçindekiler Tablosu (Öğretmen ve Öğrenciler için Düzenlenebilir)

Bölüm	İçerik	Kim	Tamamlandı (✓)
1. Proje Tanıtımı	Proje hedefleri, temel sorular, zaman çizelgesi.	Öğret.	
2. Planlama ve Araştırma	Beyin fırtınası sayfaları, zihin haritaları, araştırma notları.	Öğret.+ Öğrenci	
3. Taslaklar ve Çalışma Örnekleri	İlk taslaklar, eskizler, yazılı metinler.	Öğrenci	
4. Geri Bildirim	Akran geri bildirim formları, öğretmen yorumları.	Öğret.+ Öğrenci	
5. Nihai Ürün	Poster, video, sunum vb.'nin son hali.	Öğrenci	
6. Yansıtma	Öz değerlendirme, yansıtma soruları, öğrenme günlüğü.	Öğret.+ Öğrenci	
7. Dil Kanıtları	Kelime listeleri, CEFR "yapabiliyorum" (can-do) ifadeleri, yazma örnekleri.	Öğrenci	

B.3 Bütünleşik Öğrenme Portfolyosu Şablonu (8–9 Yaş)

One template combining the 7 portfolio elements

Bölüm	Benim	Yansıma	Öğretmen Notları
	Çalışmalarım		
	Yapmak		_____
1. Proje Planım	istediğim şeye dair çizimler veya notlar.	Fikrimi şununla planladım: ☐ Yalnız ☐ Grubumla ☐ Öğretmenimle	_____
2. Yeni Kelimeler	Öğrendiğim 5-10 yeni konu kelimesinin listesi.	Bu kelimeleri konuşurken veya yazarken kullandım: ☐ Evet ☐ Biraz ☐ Henüz değil	_____
3. Grup Çalışmam	Grup fotoğrafı veya araştırma görev günlüğü.	Şunları yaparak yardımcı oldum: ☐ Konuşarak ☐ Çizerek ☐ Araştırarak ☐ Yazarak ☐ Dinleyerek	_____
4. İlk Taslağım	Projemin ilk versiyonu.	Bu taslak benim/bizim ilk denememizi gösteriyor. Şunları geliştirmem/geliştirmemiz gerekiyor: ...	_____
5. Geri Bildirim	Akran veya öğretmen geri bildirim formu.	Şunu/şunları yapmam gerektiğini öğrendim: ...	_____
6. Nihai Versiyon	Nihai ürün (poster, video, sunum vb.).	Onu şu şekilde geliştirdim/geliştirdik: ...	_____
7. Neler Öğrendim	Öz yansıtma (yazılı veya sözlü).	Şöyle hissediyorum: ☐ Çok memnun ☐ Oldukça memnun ☐ Pek memnun değil	_____

B.4 Doldurulmuş Örnek Şablon (Öğrenci Örneği)

İsim: Nilay

Proje: Benim Favori Hayvanlarım

Sınıf: 3A

Bölüm	Benim Çalışmalarım	Yansıma	Öğretmen Notları	
1. Proje Planım	Hayvanat bahçesi haritası ve hayvanların bir resmi.	Eray ile birlikte planladım. Aslanlar ve penguenler hakkında konuştuk.	✓ Planlama sırasında harika ekip çalışması.	
2. Yeni Kelimeler	Kürk, tüy, etçil, av, ceylan, in, kış uykusu.	Onları grup konuşmamızda ve posterde kullandım.	✓ Kelimelerin cümle içinde doğru kullanımı.	
3. Grup Çalışması	Çizim yaparken çekilmiş fotoğrafımız.	Hayvan isimlerini ve yerleri haritaya yazmaya/çizmeye yardım ettim. Diğerlerini dinledim.	✓ Gruba aktif katılım.	
4. İlk Taslağım	Posterimizin ilk versiyonu.	Her hayvan için yiyecek eklemeyi unuttum.	✓ Bir dahaki sefere daha fazla hayvan bilgisi ekle.	
5. Geri Bildirim	"Daha fazla hayvan bilgisi ekle." – Eray	Daha fazla kelime ekledim ve yemek kapları çizdim.	✓ Akran geri bildirimine iyi yanıt.	

62

Teach with Purpose! Çeşitliliğe Sahip Sınıflar İçin Proje Tabanlı Dil Öğretiminde Geriye Doğru Tasarım ve Performans Değerlendirme

6. Nihai Versiyon	Bitmiş haritanın fotoğrafı.	Haritayı renklendirdim; isimleri ve yiyecekleri ekledim.	✓ Net, eksiksiz ve düzenli.	
7. Neler Öğrendim	"Yeni kelimelerle hayvanları anlatabiliyor, harita çizebiliyor ve arkadaşlarımı dinleyebiliyorum."	Çok memnun hissediyorum.	✓ Yansıtıcı ve ilgili öğrenen (7-9 Yaş).	(7-9 Yaş)

B.5 Öğretmen Portfolyo Kontrol Listesi

Kriter

Evet Hayır Yorumlar

Çalışma örnekleri zaman içindeki gelişimi gösteriyor

Öğrenci yansıtıcıları dahil edilmiş ve anlamlı

Geri bildirimler (akran veya öğretmen) belgelenmiş

Geri bildirimler (akran veya öğretmen) belgelenmiş

Portfolyo eksiksiz ve iyi organize edilmiş

Ek C: Geri Bildirim Formları

C.1 Akran Geri Bildirim Formları – Grup Poster Sunumu

Öğrencinin Adı: _____

Proje Adı: _____

Tarih: _____

Geri Bildirim Formu: _____

Projeye İlgili Beğendiklerim:

✓

✓

Geliştirilmesi için öneriler:

Sunumun güçlü yanları (Uygun olanların tümünü işaretleyin):

- Net dil kullanımı ve telaffuz
- İlgili/uygun içerik
- Yaratıcılık ve tasarım
- Takım çalışması ve iş birliği
- Görsel materyaller (ör. posterler, slaytlar)

Diğer yorumlar veya öneriler:

C.2 Öz-Değerlendirme Geri Bildirim Formu

Öğrencinin Adı: _____

Proje Adı: _____

Tarih: _____

Çalışmam Üzerine Yansıtma:

1. **Projemde neler iyi gitti?**

---

2. **Neleri geliştirebilirim?**

---

3. **Projede dili (hedef dili) nasıl kullandım?**

---

4. **Hangi yeni becerileri öğrendim?**

Projeyi Puanlayın (Birini daire içine alın):

Dil Kullanımı: 1 2 3 4 5

Yaratıcılık: 1 2 3 4 5

İş Birliği: 1 2 3 4 5

Sunum: 1 2 3 4 5

Kriter	1	2	3	4	5
Dil Kullanımı				İyi bir kelime hazinesi ve dil bilgisi kullanıyoru m, sadece küçük hatalar yapıyorum.	Zengin bir kelime dağarcığı ve doğru dil bilgisiyle çok net konuşuyorum/ yazıyorum.
	Sadece birkaç kelime veya kısa ifade kullanıyorum. İnsanlar beni pek anlamıyor.	Basit cümleler kurabiliyor um ama çok hata yapıyorum.	Daha fazlasını söyleyebiliyor/y azabiliyorum; bazı hatalarım olsa da insanlar beni genellikle anlıyor.		

Yaratıcılık

Çalışmam çoğunlukla kopyalanmış veya çok sade.	Birkaç yeni fikrim var ama çok fazla değil.	Çalışmamda bazı özgün fikirler sergiliyorum.	Çok fazla hayal gücü ve ilginç fikirler ortaya koyuyorum.	Projem çok yaratıcı, benzersiz ve heyecan verici.
--	---	--	---	---

İşbirliği

Ekibime katılmıyorum veya yardım etmiyorum.	Biraz yardım ediyorum ama her zaman değil.	İstendiğinde katılıyorum ama bazen pek paylaşım yapmıyorum.	Grubumla iyi çalışıyorum ve sorumlulukları adilce paylaşıyorum.	Her zaman katılıyorum, başkalarına yardım ediyorum ve ekibi güçlendiriyorum.
---	--	---	---	--

Sunum

Sunumumu takip etmek zor. Hazır değilim.	Sunum yapabiliyorum ama net değil ve pek öz güvenli değilim.	Sunumum net ama bazen öz güvenim düşük kalıyor.	İyi görsellerle, düzenli ve öz güvenli bir şekilde sunum yapıyorum.	Sunumum net, öz güvenli ve ilgi çekici; harika görsellere sahip.
--	--	---	---	--

Öğretmen Yorumları ve Puanı _____ -

Ek D: Self-Assessment Checklists

D.1 Dil Projesi için Öz-Değerlendirme Kontrol Listesi (Poster veya Sunum)

Öğrencinin Adı: _____

Proje Adı: _____

Tarih: _____

Yönergeler: Her bir ifadeyi okuyun ve işiniz için geçerliyse ilgili kutucuğu işaretleyin.

Kriter	Evet	Hayır	Yorumlar/Örnekler
Dil Kullanımı			
Net ve doğru cümleler kullandım.	☐	☐	
Bu projede öğrendiğim yeni kelimeleri kullandım.	☐	☐	
Fikirlerimi tam cümleler kurarak açıklayabiliyorum.	☐	☐	
İşbirliği			
Ekip üyelerimle birlikte iyi çalıştım.	☐	☐	
Fikirlerimi paylaştım ve başkalarını dinledim.	☐	☐	
Gerektiğinde gruptaki diğer kişilere yardım ettim.	☐	☐	
Sunum			
Posterim veya sunumum düzenli ve organize.	☐	☐	
Posterimi net bir şekilde açıklayabiliyorum.	☐	☐	
Fikirlerimi açıklamaya yardımcı olması için görseller kullandım.	☐	☐	
Öğrenme Üzerine Yansıtma			
Bu projede yeni kelimeler veya ifadeler öğrendim.	☐	☐	
Çok çalıştım ve elimden gelenin en iyisini yaptım.	☐	☐	
Şu konuda kendimi geliştirmek istiyorum: _____	☐	☐	

D.2 Dil Becerileri için Öz-Değerlendirme Kontrol Listesi (Konuşma ve Dinleme)

Öğrencinin Adı: _____

Proje Adı: _____

Tarih: _____

Yönergeler: Proje süresince konuşma ve dinleme becerilerinizi değerlendirin. Doğru olanı işaretleyin.

Kriter	Evet	Hayır	Yorumlar/Örnekler
Konuşma			
Başkalarının beni anlayabilmesi için net konuştum.	☐	☐	

- Konuşurken tam cümleler kullandım.
- Proje boyunca sorular sordum ve soruları yanıtladım.
- Dinleme
- Başkaları konuşurken dikkatle dinledim.
- Diğerlerinin ne dediğini anladım.
- Takım arkadaşlarım sunum yaparken saygı ve dikkat gösterdim.

D.3 Akran Geri Bildirimi Kontrol Listesi (Geri Bildirim Sonrası Öz-Yansıtma İçin)

Öğrencinin Adı: _____

Proje Adı: _____

Tarih: _____

Yönergeler: Akranlarınızın geri bildirimlerini aldıktan sonra, bu kontrol listesini kullanarak çalışmanızı değerlendirin.

Kriter	Evet	Hayır	Yorumlar/Örnekler
Geri Bildirimi Anlama			
Sınıf arkadaşımın verdiği geri bildirim anladım.	☐	☐	
Geri bildirim, neleri geliştirmem gerektiği üzerine düşünmeme yardımcı oldu.	☐	☐	
Geri Bildirim Üzerine Yansıtma			
Bu geri bildirim çalışmamı iyileştirmek için kullanacağım.	☐	☐	
Belirli bir alanı geliştirmeye odaklanacağım.	☐	☐	
Gelecek Hedefleri			
Aldığım geri bildirim dayanarak bir hedef belirledim.	☐	☐	
Hedefim: _____	☐	☐	

D.4 İlkokul Öğrencileri için Basit Yansıtma Soruları

Bir proje veya görevin sonunda, öğrencilerin öz değerlendirmelerine yardımcı olmak amacıyla aşağıdaki soruları yanıtlamalarını isteyin:

1. **Bu projede neleri iyi yaptım?**
2. **Gelecek sefer neleri geliştirebileceğimi düşünüyorum?**
3. **Daha önce bilmediğim neler öğrendim?**
4. **Ekibimle nasıl çalıştım?**
5. **Projem hakkında nasıl hissediyorum?**

Ek E: Ekran Geri Bildirimi Rehberi

E.1 Akran Geri Bildirimine Giriş

Akran geri bildirim; öğrencilerin çalışmalarını iyileştirmelerine, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine ve yapıcı eleştiri alıp vermeyi öğrenmelerine yardımcı olan değerli bir araçtır. İş birliğini destekler ve öğrencileri birbirlerinin öğrenme süreçlerine aktif olarak katılmaya teşvik eder. Küçük yaştaki öğrenciler (2. ila 4. sınıflar) için akran geri bildiriminin **olumlu, net ve gelişime odaklı olması önemlidir.**

E.2 Akran Geri Bildiriminin Temel İlkeleri

1. **Olumlu Ol:** Çalışma hakkında iyi bir şeyle başla. İyileştirme önerilerinde bulunmadan önce güçlü yönleri belirt.
2. **Net/Belirgin Ol:** Çalışmadan somut örneklerle odaklan. "İyi iş çıkardın" demek yerine, "Posterin çok düzenli ve okunması kolay" de.
3. **Yapıcı Ol:** Arkadaşının gelişmesine yardımcı olacak öneriler sun. "Bu kısım yanlış" demek yerine, "Daha net olması için bu kısmı değiştirmek yardımcı olabilir" demeyi dene.
4. **Saygılı Ol:** Arkadaşının çalışmasına özenle yaklaş. Nazik bir dil kullan ve aşırı eleştirel olmaktan kaçın.

E.3 Geri Bildirim Adımları

Öğrencilere geri bildirim sürecinde rehberlik etmek için bu basit, adım adım yaklaşımı kullanın:

1. **Çalışmaya Dikkatle Bak:** Geri bildirim vermeden önce çalışmayı derinlemesine ve titizlikle incele.
2. **Olumlu Olanla Başla:** Çalışma hakkında beğendiğin en az iki şeyi belirle (örneğin; net bir yazı, harika fikirler, yaratıcı görseller).
3. **Geliştirme Önerileri Sun:** Geliştirilmesi gereken bir noktaya değin. Belirgin/somut ol ve yardımcı olacak bir öneri sun.
4. **Soru Sor:** Eğer bir kısım net değilse, arkadaşından bunu açıklamasını iste. Bu, onun düşünce yapısını anlamana yardımcı olur ve ona kendi çalışması üzerine düşünme (yansıtma) fırsatı verir.
5. **Teşvik Ederek Bitir:** Geri bildirimini yüreklenirici bir ifadeyle tamamla; arkadaşına iyi bir iş çıkardığını ve gelişimin her zaman mümkün olduğunu hatırlat.

E.4 Akran Geri Bildirim Formu

Geri Bildirimi Veren: _____

Geri Bildirimi Alan: _____

Tarih: _____

Bu çalışmada hoşuma giden şey:

Geliştirme önerileri:

_____

_____

Bu projeyi ne daha da iyi yapabilir?

_____

_____

Bu proje hakkında sorularım:

_____

_____

Teşvik/Son Yorumlar:

E.5 Akran Geri Bildirimi için Örnek Cümle Başlangıçları

Olumlu Geri Bildirim:

- "... yapma şeklini gerçekten çok sevdim."
- "Çalışman harika çünkü..."
- "Bence ... kısmı mükemmel olmuş."

Geliştirme Önerileri:

- "Eğer ... yaparsan bence daha net/anlaşılır olabilir."
- "Belki ... hakkında biraz daha detay ekleyebilirsin."
- "... kısmını değiştirmek (geliştirmek) yardımcı olabilir."

Yüreklandırıcı Geri Bildirim:

- "Bu harika çalışmaya devam et; daha da geliştireceğini biliyorum!"
- "Mükemmel bir iş çıkarıyorsun. Bir sonraki versiyonu görmek için sabırsızlanıyorum!"

E.6 Öğretmenler için Akran Geri Bildirimi Rehberi

- **Geri Bildirimde Model Olun:** Saygılı ve yapıcı bir şekilde geri bildirim vermeyi ve almayı öğrencilere uygulamalı olarak gösterin.
- **Güvenli Alanlar Oluşturun:** Öğrencilerin geri bildirim verirken ve alırken kendilerini rahat hissetmelerini sağlayın. Hataların birer gelişim fırsatı olarak görüldüğü "**gelişim odaklı zihniyeti**" (growth mindset) teşvik edin.
- **Geri Bildirimi Gelişim İçin Kullanın:** Öğrencileri, aldıkları geri bildirimlere dayanarak çalışmalarını yeniden gözden geçirmeye ve iyileştirmeye teşvik edin.
- **Destek Sağlayın:** Eğer öğrenciler yapıcı geri bildirim vermekte zorlanıyorsa, onlara rehberlik etmesi için **cümle başlatıcıları** ve somut örnekler sunun.
- **Becerilere Odaklanın:** Akran geri bildiriminin amacının sadece hataları göstermek değil, birbirinin büyümesine ve gelişmesine yardımcı olmak olduğunu vurgulayın.

Ek F: Ek Kaynaklar

F.1 PTDÖ için Önerilen Dijital Araçlar

Günümüz sınıflarında dijital araçlar; iş birliği, değerlendirme ve öğrenci çalışmalarının sergilenmesi için çeşitli platformlar sunarak PTDÖ deneyimini büyük ölçüde zenginleştirebilir. İşte bu yöntemi uygulayan **ilkokul öğretmenleri** için özellikle yararlı olan bazı araçlar:

1. **Seesaw**

Öğrencilerin multimedya portfolyolar oluşturabileceği, çalışmalarını paylaşabileceği ve hem akranlarından hem de öğretmenlerinden geri bildirim alabileceği çok yönlü bir platformdur. Kullanımı kolaydır; metin, ses, video ve fotoğraf yüklemeye olanak tanır.

En iyi kullanım alanı: Dijital portfolyolar, sürekli yansıtma ve geri bildirim.

2. **Padlet**

Öğrencilerin metin, resim, bağlantı, video ve belge ekleyebileceği etkileşimli bir çevrimiçi panodur. Beyin fırtınası, proje planlama ve araştırma paylaşımı için mükemmeldir.

En iyi kullanım alanı: İş birliğine dayalı araştırma, beyin fırtınası oturumları ve fikir paylaşımı.

3. **Google Slides/Docs**

Öğrencilerin ortaklaşa sunumlar, belgeler veya raporlar oluşturabildiği iş birliğine dayalı grup çalışmaları için idealdir. Google'ın bulut sistemi, gerçek zamanlı olarak kolay paylaşım ve düzenleme yapılmasına olanak tanır.

En iyi kullanım alanı: Grup projeleri, ortaklaşa sunumlar ve dokümantasyon.

4. **Flipgrid**

Öğrencilerin video yansıtmaları kaydedip paylaşabileceği veya belirli sorulara yanıt verebileceği video tabanlı bir platformdur. Bu araç, dil üretimini ve akran etkileşimini teşvik eder.

En iyi kullanım alanı: Konuşma pratiği, video yansıtmaları ve akran geri bildirimi.

5. **Kahoot!**

Sınavlar, anketler ve oylamalar yoluyla öğrencilerin belirli bir konudaki bilgilerini değerlendirmenin eğlenceli ve ilgi çekici bir yoludur. Proje sırasında öğrenilen kelime bilgisi, dil bilgisi veya kavramları gözden geçirmek için kullanılabilir.

En iyi kullanım alanı: Oyunlaştırılmış değerlendirme, kelime pratiği ve bilgi kontrolleri.

F.2 PTDÖ'yü Sınıfta Uygulamak için Stratejiler

Bir ilkokul sınıfında PTDÖ projelerini yönetmek; düşünceli bir planlama ve net rutinler gerektirir. İşte öğretmenlere yardımcı olacak bazı stratejiler:

1. Net Beklentiler Belirleyin

Her projeye öğrenme hedeflerinin, değerlendirme kriterlerinin (rubriklerin) ve zaman çizelgesinin net bir açıklamasıyla başlayın. Önemli aşamaları takip etmek için sınıf takvimi veya proje zaman çizelgesi gibi görsel araçlar kullanın.

2. Grup Rollerini Kullanın

İş birliğini ve ortak sorumluluğu teşvik etmek için grubun her üyesine görevler atayın. Örneğin; bir öğrenci araştırmadan, diğeri yazıdan, bir diğeri görsellerden sorumlu olabilir. Bu, ekip çalışmasını güçlendirir ve her öğrencinin sürece dahil olmasını sağlar.

3. Sık Kontroller (Check-ins) Yapın

Öğrenci ilerlemesini izlemek, soruları yanıtlamak ve geri bildirim sağlamak için düzenli aralıklarla kontroller yapın. Bu görüşmeler gayriresmi olabilir ancak şu gibi soruları içermelidir: "*Şu ana kadar neleri tamamladınız?*" ve "*Hangi zorluklarla karşılaşıyorsunuz?*"

4. İskele Kurma (Scaffolding) Desteği Sağlayın

Cümle başlatıcıları, grafik düzenleyiciler veya şablonlar gibi destekler sunun. Bu, öğrencilerin odaklanmasına yardımcı olur; çalışmalarının yapılandırılmış ve tutarlı olmasını sağlar.

5. Yansıtma Zamanı Ekleyin

Her ana görev tamamlandıktan sonra, öğrencilerin nelerin iyi gittiği, nelerin geliştirilebileceği ve öğrendiklerini bir dahaki sefere nasıl uygulayabilecekleri üzerine düşünmeleri için zaman tanıyın. Bu, bireysel olarak veya küçük gruplar halinde yapılabilir.

6. Gelişimi Kutlayın

Final sınıf sunumu, poster sergisi veya çevrimiçi bir portfolyo galerisi aracılığıyla öğrencilerin tamamladığı çalışmaları kutlamak için fırsatlar yaratın. Olumlu pekiştirme, öğrencileri projelerine katılım sağlamaya devam etmeleri için motive eder.

F.3 İleri Okuma için Kitap ve Makaleler

PTDÖ ve değerlendirme uygulamaları konusundaki anlayışlarını derinleştirmek isteyen öğretmenler için aşağıdaki kaynaklar değerli bilgiler sağlayabilir:

- "**Project-Based Learning: A Handbook for Middle and High School Teachers**" – Thom Markham Bu kitap her ne kadar daha büyük yaştaki öğrencilere yönelik olsa da, PTDÖ

stratejilerine dair mükemmel bir genel bakış sunar ve bu stratejilerin küçük yaştaki öğrenenlere nasıl uyarlanabileceğini anlatır.

- **"The Power of Feedback" – John Hattie ve Helen Timperley** Bu kitap, etkili geri bildirim arkasındaki bilimi araştırıyor ve öğretmenlere, öğrenci öğrenmesini geliştirecek geri bildirimlerin nasıl verileceğine dair pratik öneriler sunuyor.
- **"The Grammar of the School" – David D. Perkins** Bu kitap, proje tabanlı yaklaşımların sınıflara nasıl entegre edileceğini tartışıyor ve disiplinlerarası öğrenmenin değerini vurguluyor.
- **"Assessment for Learning: Putting It into Practice" – Paul Black ve Dylan Wiliam** Bu kitap, PTDO sürecinde kritik bir rol oynayan "biçimlendirici değerlendirme" (formative assessment) stratejilerinin uygulanmasına yönelik kapsamlı bir rehberlik sunmaktadır.

F.4 İlkokul Sınıflarında PTDO için Ek Öğretim İpuçları

1. Süreci Ürünün Önünde Tutun (Process Over Product)

PTDO'de araştırma ve iş birliği süreci, ortaya çıkan nihai ürün kadar önemlidir. Öğrencileri, sadece "ne yaptıkları" üzerine değil; karşılaştıkları zorluklar ve bunları nasıl aştıkları gibi **kendi öğrenme yolculukları** üzerine düşünmeye teşvik edin.

2. Disiplinlerarası Öğrenmeyi Dahil Edin

Dil öğrenimini fen bilimleri, sosyal bilgiler veya sanat gibi diğer derslerle birleştirmek için PTDO harika bir fırsattır.

- *Örnek:* "Sağlıklı Beslenme" konulu bir projede öğrenciler beslenme bilimi (Fen) hakkında bilgi edinirken aynı zamanda sunum becerilerini (Dil) geliştirebilirler.

3. Gerçek Dünya Bağlantıları Kurun

Projeyi mümkün olduğunca öğrencilerin hayatıyla ilgili hale getirin. Bu, projeyi yerel toplulukla ilişkilendirmek veya çalışmalarını ebeveynler gibi **"gerçek bir kitleye"** sunmalarını sağlamak anlamına gelebilir. İçerik gerçekçi olduğunda öğrencinin motivasyonu katlanır.

4. Öğrenci Özerkliğini Destekleyin

Öğrencilerin projelerinde söz hakkı olmasına izin verin. Onlara konu seçimi veya projenin türü (poster mi, video mu, yoksa dijital sunum mu?) konusunda **seçenekler sunun**. Kendi kararlarını verebilen öğrencilerin projeye olan bağlılığı ve sahiplenme duygusu çok daha yüksek olur.

Ek G: Proje Örnekleri

G.1 'Come and Play with Us' Proje Örneği

I. Sınıf Düzeyi: 4. Sınıf (İlkokul)

II. Ders: Dil Eğitimi, Beden Eğitimi

(Sözlü etkileşim, yönergeler, hareket temelli etkinlikler ve sosyal öğrenme yoluyla bütünleştirilmiştir/entegre edilmiştir)

III. Proje Özeti

Günümüzün dijital dünyasında çocuklar, boş zamanlarının büyük bir kısmını elektronik cihazlarla meşgul olarak ve genellikle yalnız başlarına geçirmektedir. Bu **PTDÖ** projesi; öğrencileri ekran başında geçirilen süre üzerine eleştirel bir şekilde düşünmeye, geleneksel oyunlar hakkında yapacakları röportajlar aracılığıyla yaşlı nesillerle yeniden bağ kurmaya ve okulda hep birlikte bir "**Oyun Günü**" düzenlemeye davet ediyor.

Geleneksel oyunları araştırarak, röportajlar yaparak, kuralları açıklayarak ve oyunları bizzat oynayarak; öğrenciler sosyal etkileşim, iş birliği, yaratıcılık ve fiziksel katılım becerilerini geliştirirken, dili de **gerçek iletişimsel amaçlar** için kullanırlar. Proje sonunda gerçekleştirilen halka açık etkinlik, dil kullanımı için anlamlı bir bağlam sunarken, öğrenme çıktılarını hem görünür hem de değerlendirilebilir kılar.

IV. Temel İlkeler

IV.1 Müfredat Uyumu

Bu proje, öğrencilerin aşağıdaki becerilerini geliştirerek ilköğretim dil müfredatı ile uyum sağlar:

- Basit yönergeleri anlama ve verme,
- Tanıdık bağlamlarda sözlü etkileşim kurma,
- Süreçleri/prosedürleri net bir şekilde açıklama,
- Anlamı kavramak için dinleme ve ilgili bilgileri ayıklama.

Ayrıca, aşağıdakileri teşvik ederek Beden Eğitimi hedeflerini de destekler:

- İş birliğine dayalı oyun,
- Kurallara uyma,
- Fiziksel koordinasyon,
- Adil katılım.

IV.2 Dil Kullanımı ve Özgünlük

Bu proje, gerçek hayattaki dil kullanımına dayanmaktadır. Öğrenciler:

- Aile üyeleriyle röportaj yapar,
- Oyun kurallarını gerçek hedef kitlelere açıklar,
- Dili, dinleyicilerin ihtiyaçlarına göre uyarlar,
- Sınıf bağlamının ötesinde iletişim kurarlar.

Geleneksel oyunları yeniden keşfederek öğrenciler; aile bağlarını güçlendirir, kültürel mirası korur ve dili sadece bir "okul dersi" olarak değil, sosyal bir araç olarak deneyimlerler.

V. Öğretme ve Öğrenme Deneyimini Planlama

1. Aşama – Öğrenme Çıktıları (Geriye Doğru Tasarım)

CEFR Hedef Seviyesi: A2 (A2 öncesi destek/iskele kurma ve ileri seviye geliştirme fırsatları ile birlikte)

1. Dil Öğrenme Çıktıları (CEFR uyumlu "Yapabilirim" ifadeleri)

Dil Bilgisi (Grammar): Öğrenciler şunları yapabilir:

- Kuralları açıklamak için Geniş Zaman (Present Simple) kullanabilir ("Zarı atarsın"),
- Yönerge vermek için Emir Kipi (Imperative) kullanabilir ("*Bir kart çek*"),
- Sonuçları ifade etmek için temel Koşul Yapılarını (Conditionals) kullanabilir ("*Eğer kaybedersen, bir tur beklersin*").

Kelime Bilgisi: Öğrenciler şunları yapabilir:

- Oyunlarla ilgili isimleri kullanabilir (oyun pulu, sıra, meydan okuma),
- Eylem fiillerini kullanabilir (zar atmak, çekmek, pas geçmek, atlamak),
- Basit zarfları kullanabilir (dikkatlice, hızlıca, sırayla),
- Betimleyici sıfatları kullanabilir (*son, rastgele, önceki*).

Dil Becerileri

- Dinleme / Okuma: Basit sözlü ve yazılı oyun kurallarını anlayabilir.
- Konuşma: Geçmiş deneyimler hakkında sorular sorabilir, tanıdık bir oyunun kurallarını net bir şekilde açıklayabilir.
- Yazma: Basit cümleler kullanarak kısa, yapılandırılmış yönergeler yazabilir.

2. İletişim Çıktıları (Özgün Kullanım)

Students can:

- conduct a simple interview about past experiences,
- explain game rules to peers in real-life situations (school, family, leisure contexts),

- adapt explanations to a real audience.

3. Bilişsel, Sosyal ve Yaratıcı Sonuçlar (21. Yüzyıl becerileri)

Öğrenciler:

- Geçmiş deneyimler hakkında basit bir röportaj yapabilir,
- Oyun kurallarını gerçek hayat durumlarında (okul, aile, serbest zaman bağlamları) akranlarına açıklayabilir,
- Açıklamalarını gerçek bir hedef kitleye uyarlayabilir.

2. Aşama – Değerlendirme Kanıtı

Müfredat ve Yasal Zorunluluklara Uyumlanma

Projenin değerlendirmeleri:

- Gözlemlenebilir dil performansını değerlendirmek (CEFR A2 seviyesi ile uyumlu),
- Ulusal sınav odaklarını (dinleme anlama, sözlü üretim, süreçsel/prosedürel yazma) yansıtmak,
- Biçimlendirici (formative) ve düzey belirleyici (summative) değerlendirmeyi bütünleştirmek.

Bitirme Projesi Ürünü (Özet Değerlendirme)

Oyun Günü Etkinliği

Her grup bir oyun istasyonundan sorumludur.

Öğrenciler:

- kuralları sözlü olarak açıklayın,
- açıklamaları bir posterle destekleyin,
- oyun sırasında arkadaşlarına rehberlik edin.

Bu çalışma şunları ortaya koymaktadır:

- dil yeterliliği,
- iletişim etkinliği,
- işbirliği ve sorumluluk.

Değerlendirme Yöntemleri

Biçimlendirici (proje süresince)

- öğretmen gözlemi,
- akran geri bildirimi,
- prova oturumları,

→ öz değerlendirme kontrol listeleri.

Belirleyici

→ aşağıdaki unsurların değerlendirme ölçeğine dayalı değerlendirmesi:

→ sözlü açıklamalar,

→ yazılı posterler,

→ grup çalışması.

(Değerlendirme Ölçekleri Ek B4–B6'da yer almaktadır)

4. Aşama – Üretim (Ders 4)

Küçük Görevler:

1. Posterlerin hazırlanması ve gözden geçirilmesi.
2. Sözlü açıklamaların prova edilmesi.
3. CEFR temelli değerlendirme ölçekleri kullanılarak akran geri bildirimini. (bkz. ek

Gelişim odağı

Doğruluk, netlik ve tutarlılığın geliştirilmesi (örn. Bir oyunun kurallarını etkili bir şekilde açıklayabiliyorum; ortak kriterlere dayalı olarak sınıf arkadaşlarıma geri bildirimde bulunabiliyorum)

5. Aşama – Sunum: Oyun Günü (5. Ders)

Küçük görevler Gelişim odaklı

1. Arkadaşlara kuralları açıklama.
2. Etkileşimi yönetme.
3. Sorulara yanıt verme.

Gerçek iletişim performansı.

6. Aşama – Geri Bildirim ve Yansıtma (5. Ders)

Küçük görevler

1. Yazılı yansıtma.
2. Öz değerlendirme.
3. Grup tartışması.

G.2 Okuma Materyali

8 yaşındaki Bernardo, bilim dergisi “Focus Junior”a video oyunları hakkında bir soru sormak için mektup yazmış. “Annem video oyunlarının bana zararlı olduğunu söylüyor. Bu doğru mu?”

Sevgili Bernardo,

Soruna cevap vermek için bilim insanı Manfred Spitzer'in söylediklerine bakabiliriz. O yıllardır video oyunlarının çocukların beyinleri üzerindeki etkilerini araştırıyor. Dijital ekranlara bakmanın çocukların zihinsel yeteneklerini azalttığını ve beyinlerinin yaşlılarınkı gibi çalışmasına neden olduğunu söylüyor. Bu bilim insanına göre, ekranlar bazı çok önemli zihinsel yetenekleri azaltıyor:

- konsantre olma yeteneği
- hafıza
- duyguları kontrol etme yeteneği

Bir çocuğun beyni nöroplastiktir; bu, beynin sadece dijital deneyimlerle değil, aynı zamanda okul, spor, sanat ve ilişkiler gibi yaptığınız her şey tarafından şekillendirilen bir kil parçası gibi olduğu anlamına gelir. Dijital oyunlar üzerine yapılan araştırmalar olumlu ve olumsuz yönleri ortaya koyarken, gerçek hayattaki fiziksel oyunlarla ilgili çalışmalar, yüz yüze, özellikle de başkalarıyla oynamanın beynin gelişmesine yardımcı olduğunu söylüyor.

Ayrıca, video oyunlarının beyindeki dopamini harekete geçirmek için tasarlandığını unutmayın. Dopamin bize zevk verir, ancak bağımlılık da yaratır; bu yüzden bir kez başladığınızda oynamayı bırakmak çok zor olabilir.

Tavsiyemiz: "Beyninize iyi bakın."

G.3: Röportaj Kontrol Listesi

	Evet	Biraz	Pek sayılmaz
GÖRÜŞMEDEN ÖNCE Görüşmenin amacını biliyordum Sorularımı hazırladım Sorularım netti			
GÖRÜŞME SIRASINDA Net bir şekilde konuştum Cevapları dikkatle dinledim Not aldım/cevapları kaydettim			

Gerektiğinde takip soruları sordum			
GÖRÜŞMEDEN SONRA Sınıfta sunmak üzere materyali düzenledim			

G.4: Bir Oyunu Açıklamak

BU OYUNU KAÇ KİŞİ OYNAYABİLİR?	
OYNAMAK İÇİN HANGİ MALZEMELERE İHTİYACINIZ VAR?	
NEREDE OYNAYABİLİRSİNİZ? OYUN ALANI NASIL DÜZENLENİR?	
OYUNCULAR TAKIMLARA AYRILIR MI?	
NASIL OYNANIR?	
OYUNUN AMACI NEDİR?	
NE YAPABİLİRSİNİZ? NE YAPAMAZSINIZ?	

KİM KAZANIR? OYUN NE ZAMAN BİTER?	
BU OYUNDA EN ÇOK NEYİ BEĞENDİNİZ?	

G.5: Poster Oyun Açıklaması Örnekleri

Aşağıda, yaklaşık **CEFR A2** seviyesindeki **3. sınıf öğrencileri** tarafından yazılmış, bir poster oyun açıklamasına dair birbirine zıt **iki örnek** yer almaktadır.

Bu örnekler; projede **modelleme, tartışma ve rubrik (puanlama anahtarı) kalibrasyonu** amacıyla kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

ÖRNEK 1 – İYİ Poster Oyun Açıklaması (A2)

YAKARTOP (ESİR ALMACA)

Oyuncular: 2 takım halinde 10-20 oyuncu.

İhtiyaçlar:

- Bir top
- Büyük bir alan (yaklaşık 20x10 metre)

Alan: Yaklaşık 20x10 metre ölçülerinde, 3 çizgiyle bölünmüş açık alan: Biri merkezde, diğerleri ise karşı sahalının sonunda.

Nasıl Oynanır:

1. İki takım oluşturun ve iki sıra halinde durun.
2. Bir takım topu alarak oyuna başlar.
3. Oyuncu, karşı takımdan birini vurmak için topu fırlatır.
4. Eğer top yere çarpmadan bir oyuncuya değerse, o oyuncu **esir** olur.
5. Esir, karşı takımın arka çizgisinin arkasında durur.
6. Bir oyuncu topu havada yakalarsa esir **olmaz**.
7. Ardından top diğer takıma geçer ve oyun devam eder.

Esirler:

- Esirler oynamaya devam edebilir.
- Eğer top çizginin dışına (arkaya) çıkarsa, esir topu fırlatabilir.
- Bir esir, kendi takımından atılan topu havada yakalarsa **özgür kalır**.

Oyun Ne Zaman Biter: Bir takımın tüm oyuncuları esir olduğunda oyun biter.

Kurallar:

- Topu dikkatli bir şekilde fırlatmalısınız.
- Diğer oyuncuları itemezsiniz veya onlara zarar veremezsiniz.

Neden Bu Oyunu Seviyoruz: Çok eğlenceli ve herkes birlikte oynayabiliyor!

Bu modelin neden iyi olduğu (öğretmen notu)

- Başlık ve bölümler net
- Kurallar adım adım açıklanmış
- Önemli kelimeler tekrarlanmış ve net
- Basit bağlaçlar kullanılmış (eğer, o zaman)
- Diğer çocukların oyunu oynaması kolay

ÖRNEK 2 – İYİ Poster Oyun Açıklaması (A2)

ESİR ALMACA (PRISONER BALL) OYUNU

Oyuncular: Bir okul sınıfı

İhtiyacınız olan: Bir top

Alan: 3 çizgiyle bölünmüş bir oyun alanı: Biri merkezde, diğerleri karşı sahaların arkasında.

Nasıl Oynanır:

1. İki takım oluşturun.
2. Bir oyuncu topu diğer takıma fırlatır.
3. Birini vurursanız oyun dışı kalır.
4. Bir oyuncu topu yakalarsa esir olmaz.
5. Arkadakiler de (esirler) atış yapabilir.

Kurallar: İtmek yok.

Oyun ne zaman biter: Herkes oyun dışı kaldığında oyun biter.

Neden Geliştirilmesi Gerekliyor? (Öğretmen Notu)

- Yönergeler çok kısa ve net değil
- Eylem sırası kafa karıştırıcı
- Gerekli malzemeler ve alan eksik
- Kelime dağarcığı sınırlı
- Cümleler eksik/tamamlanmamış
- **Bu Örnekler PTDÖ Sürecinde Nasıl Kullanılır?**

- **Öğrencilere sorun:** *Hangi poster oyunu oynamanıza yardımcı oluyor? Neden?*
- "Yapabilirim" ifadelerini (can-do descriptors) vurgulayın:
- *Oyun kurallarını net bir şekilde açıklayabilirim*
- *Basit talimatları sırayla yazabilirim*
  - Öğrencilerin, rehberli bir mikro görev kapsamında **bu hatalı örneği birlikte gözden geçirmelerini sağlayın.**

G.6: Öz-Değerlendirme Kontrol Listesi

Bu öz değerlendirme tanımlayıcıları, **A2 CEFR beceri tanımları** ile uyumludur ve şu konulara odaklanır:

- basit sözlü ifade,
- netlik ve anlaşılabilirlik,
- tanıdık kelimelerin kullanımı,
- temel etkileşim stratejileri.

Bu tanımlayıcılar öğretmenler tarafından da kullanılabilir:

"Yapabilirim" İfadeleri	Henüz değil	Biraz	İyi
Bir oyunun kurallarını sınıf arkadaşlarımdan anlayabileceği şekilde açıklayabilirim.	☐	☐	☐
Duyulabilecek kadar yüksek sesle ve net konuşabilirim.	☐	☐	☐
Kuralları doğru sırayla (adım adım) açıklayabilirim.	☐	☐	☐
Basit oyun kelimeleri (sıra, zar atmak, atlamak, kart...) kullanabilirim.	☐	☐	☐
Basit ve tam cümleler kullanabilirim.	☐	☐	☐
Beni dinleyen kişilere bakabilirim (göz teması kurabilirim).	☐	☐	☐

Diğerlerinin açıklamamı anlayıp anlamadığımı kontrol edebilirim.	☐	☐	☐
--	--------------------------	--------------------------	--------------------------

- İyi yaptığım bir şey şuydu: _____
- Gelecek sefer geliştirmek istediğim bir şey şudur: _____

G.7: Ürün Değerlendirmesi: “Oyun Posteri” ve “Sözlü Oyun Sunumu”

Oyun Posteri

Aşama 4 – Üretim

Amaç: Posterin yazılı dilini, anlaşılabilirliğini ve tutarlılığını değerlendirin

Değerlendiren: Öğretmen ve öğrenci (arkadaşlar arası geri bildirim için de kullanılabilir)

Oyun Posteri Değerlendirme Çizelgesi (CEFR Uyumlu)

"Yapabilirim" İfadeleri	Henüz		
	değil	Neredeyse	İyi
Bir oyunun kurallarını basit yazılı cümlelerle açıklayabilirim.	☐	☐	☐
Kuralları net, adım adım bir sırayla yazabilirim.	☐	☐	☐
Oyun kelimelerini (sıra, atmak, yakalamak, esir...) doğru kullanabilirim.	☐	☐	☐
Eylemleri açıklamak için basit bağlaçlar (ve, eğer, sonra) kullanabilirim.	☐	☐	☐
Posteri kolay okunur hale getirebilirim (net yazı, boşluklar, düzen).	☐	☐	☐

CEFR ile Uyumlu (Öğretmen Notu)

- Tanıdık konular hakkında kısa ve basit talimatlar yazabilir (A1/A2)

- *Basit bilgileri mantıklı bir sırayla düzenleyebilir (A2)*

Gelişim sürecindeki rolü

Bu araç şunları destekler:

- gözden geçirme ve iyileştirme,
- ortak kriterlere dayalı akran geri bildirimini,
- ulusal müfredatlardaki yazılı üretim görevleriyle uyum.

Sözlü Oyun Açıklaması (Oyun Günü)

Aşama: 5 – Sunum

Amaç: Gerçek konuşma performansını ve etkileşimi değerlendirmek

Değerlendiren: Öğretmen (gözlem notlarıyla birlikte)

Sözlü Sunum Değerlendirme Tablosu (CEFR temelli)

"Yapabilirim" İfadeleri	Henüz Değil	Nerede yse	İyi	Çok İyi
Bir oyunun kurallarını başkalarının anlayabileceği şekilde net bir şekilde açıklayabilirim.	☐	☐	☐	☐
Duyulabilecek kadar yüksek sesle ve net konuşabilirim.	☐	☐	☐	☐
Yönerge vermek için basit cümleler kullanabilirim.	☐	☐	☐	☐
Konuşurken oyun kelimelerini doğru kullanabilirim.	☐	☐	☐	☐
Etkileşimi yönetebilirim (başkalarına bakmak, beklemek, sıra almak).	☐	☐	☐	☐
Oyun hakkında basit soruları yanıtlayabilirim.	☐	☐	☐	☐

CEFR ile Uyumlu (Öğretmen Notu)

- *Tanıdık konular hakkında kısa ve basit talimatlar yazabilir (A1/A2)*
- *Basit bilgileri mantıklı bir sırayla düzenleyebilir (A2)*

Gelişim sürecindeki rolü

Bu araç şunları destekler:

- *Bir oyunun basit kurallarını açıklayabilir (A1)*
- *Akranlarıyla basit bir şekilde iletişim kurabilir (A1/A2)*
- *Tanıdık konularla ilgili basit sorulara cevap verebilir (A2)*

İletişimsel Test

BÖLÜM 1 – Dil Bilinci: Yönergeleri Sıralama

Görev 1

Yakartop) oyunu kurallarını okuyun ve cümleleri mantıksal bir akışa göre **1'den 5'e kadar** numaralandırarak sıralayın.

- Topu diğer takıma atarsınız.
- Oyun bir takımla başlar.
- Topu yakalarsanız, güvendesiniz.
- İki takım sahada durur.
- Sırada diğer takım oynar.

Değerlendirilen Beceriler:

- Talimat dizisini (akışını) anlama
- **Mantıksal bağlaçlar (önce / sonra / ardından)**

(CEFR A1/A2: basit talimatları sırayla takip edebilir)

BÖLÜM 2 – Dil Bilinci: Doğru Formu Seçiniz

(Odak: emir kipi ve şimdiki zaman)

Görev 2

Cümleleri tamamlamak için doğru kelimeyi seçin.

1. Zarı _____.
 At   Atıyor
2. Takımınızla birlikte sıraya_____
 Geçin   Geçiyorsunuz
3. Eğer topu _____ , güvendesin.
 yakalarsanız   yakalıyor

4. Sıranızı _____ ve tekrar oynayın.

Bekleyin Bekleme

Değerlendirilen Beceriler:

- Emir kiplerinin kullanımı
- talimatlarda temel geniş zaman kullanımı

(CEFR A1: Talimat vermek için basit dil bilgisi yapılarını kullanabilir.)

BÖLÜM 3 – Bağlam içindeki Kelimeler

(Odak noktası: oyunla ilgili kelime dağarcığı)

Görev 3

Doğru anlama gelen kelimeyi eşleştirin.

Kelime		Anlamı
1. dönmek	☐	a. oyundan çıkan oyuncu
2. yakalamak	☐	b. topu elle almak
3. takım	☐	c. bir grup oyuncu
4. hapis	☐	d. başkalarından sonra oynamak

Değerlendirilen Beceriler:

- tanıdık kelimeleri anlama

(CEFR A1: tanıdık kelimeleri anlayabilir ve kullanabilir)

BÖLÜM 4 – Yazma: Basit Talimatlar

(Odak: yazılı üretim)

Görev 4

Oyuna göre 4 tane basit kural yazın.

Kısa cümleler kullanın.

Eğer isterseniz bu kelimeleri kullanabilirsiniz:

önce – sonra – eğer – sen – oyuncular – top – sıra

 Buraya yazın:

- 1.
- 2.

3.

4.

Değerlendirilen Beceriler:

- Cümle kurma
- talimatların netliğı ve düzeni
(CEFR A1/A2: kısa ve basit talimatlar yazabilir)

BÖLÜM 5 – Öz kontrol (isteğe bağı, not verilmez)

Sizin için geçerli olan cümleleri işaretleyin:

"Yapabilirim" İfadeleri	Evet	Kısmen	Hayır
bir oyun için basit kurallar yazın	☐	☐	☐
oyun kurallarını doğru sıraya koyun	☐	☐	☐

Öğretmen Değerlendirme Odağı (rubrik referansıyla)

Düzeltilme yaparken şunlara odaklanın:

- açıklık ve anlaşılabilirlik
- doğru temel yapıları (emir kipi / şimdiki zaman)
- mantıklı sıra

! Anlam açık ise, yazım hataları veya küçük hatalar nedeniyle çok fazla puan kırmayın.